

Megjelenik a politikai, tudományos és művészeti lap minden héten kétszer: Szerdán és Szombaton. Hivatalos tudósításokon kívül, hírlója közül minden hirdetésért, egy ötos-szelet sorától három krajczárért pengő pénzben.

Nem-rendes levelezők kéretnek az Intézethez. Bérmentesen küldeni közlései ket

# VILÁG

Előfizetheti helyben a szerkesztő-hivatalban (Uti utca 5. sz. alatt, 1. emeletben), félévre postán 6. költséggel 5 ezüst forinttal; az országban minden — azon kívül csak a bécsi cs. kir. fő postahivatalnál Bécsben.

Minden közlés „a Világ szerkesztő-hivatalának” cím alatt kéretik beküldetni.

## Tartalom.

**MAGYARORSZÁG ÉS ERDÉLY.** Kitérítés. — Kinevezések. Praeparandák Halálhíradás. Kereskedésünk (IV. Nyugat-észak). Vámszabályi rendelkezés. — István cs. k. főhercegünk. — Fővárosi hírek. Hazai első takarékpénztár illetőleg. Figyelmeztetés. — Budai jótékony négyesület. Az Orvosítár önkénye. Tudósítások: Zólyom és Veszprém megyék közgyűléséről. Pozsegai level vége. (A bán beiktatása. Hírek. Casinoisták. Gáj.) Közgyűlések 's törvényeszek határnapjai Decemberben. — Szabadkán új kórház létesül. — Politikai fejtegetések (II. A Magyar földbirtok és ösi-ség. Vége.) — Hírlapi kalászkok.

**KÜLFÖLD.** Oláhország (Suvorov gr. Bukarestben; a tartomány jelen helyzete.) Törökország (Jászlókat a dunavidéki tartományok sorsáról.) Görögország (A dunavidéki fejedelemségek sorsa mely benyomást szül.) Nagybritannia (Oroszország befolyása a kínai háborúra 'sat.) Franciaország (Gutzkow könyve Párisban. Az 1841ki szerződés megteremtésének megtagadása 'sat.) Spanyolország (A fiatal királyné férjhezmenése iránti nézetek.) Portugália (Pénzügyi zavar; ellenzéki lapok következtelensége.) Olaszország (Syrakusa erősség lesz) Németalföld (A németalföldi kereskedés érdeke.) Belgium (Spanyol-belga szerződés.) Egyiptus (A Nil pusztításai.) Szíria (A maroniták és druzok egyesült lázadása. Vegyes közlések.)

**TANÁCS.** Epizódok a francia forradalom idejéből. III — Néhány szó a „Mezei Naptár” ügyében.

**Hivatalos és magány-hirdetések.** — Gabonaár. Pénzkelet. Dunavizitálás.

## Magyarország és Erdély.

Ő cs. 's apost. kir. Felseje Stürmer Bertalan bárót, az ottoman portánál cs. kir. internuntius 's főlhatalmazott minisztert, cs. kir. német tartományaiban és Magyarországon grófi rangra emelni legkegyelmesebben méltóztatott.

Ő cs. 's apost. kir. Felseje hazánkban a/nepnevelés előmozdítására tanítókat képező intézetek föllállítását (Pesten. Szegeden. Miskolczon. Érsekújvárott. Nagy-Kanisán) méltóztatott legkegyelmesebben meghatározni.

A nmgm-kir. udv. Kamara a szlatinai sóaknai szám-vívóságra Grossmidt Antal sugatagi ellenörködő mászamestert alkalmazz. Továbbá breganai k. harminczad-hivatali ellenörre Szecze sz. cosmoi k. harminczadost; pesti ideiglenes tisztinnokká Murgács Mihály budai kir. harminczad-kezelési gyakoronokot, 's végre a megüresült zengi tisztinnokságra Rudmann Alajos károlyvárosi k. harminczad-kezelési gyakoronokot nevezte ki.

Zala-Egerszeg, nov. 21. — Tek. Szekeressy Örszöbet, néhai köztisztviselőben állott, 's felejtethlen Fleischhacker József nemes Zalamegye t. birájának 's főorvosának özvegye f. hó 13án reggeli 3 órakor hosszas betegség után 50dik évében meghalozott. Az elhunytban Zalamegye egy erényes legjobb nevelőnőt vesztett. Erdemei és tettei az elhunytnak emléket emeltek a már nevelésből haza került nemes családok számos leányiban, 's ezek szülőiben. — Békén nyugodjanak hült tetemei!

## Kereskedésünk.

### IV.

(Nyugat-észak.)

Azon hatalom, mellytől kereskedésünk tekintetében keleten leginkább tarthatunk, annak emelkedését éjszak felől is legnyomósabban akadályozza, elannyira, hogy kecsigetű kilátás éjszakra épen nem mutatkozik. Mindenki tudja, mint vivő az orosz kormány vámszabályi rendszerét a legmagasabb, mondhatnók legtulságosb, fokra, hogy azáltal messzeterjedő birodalmában mind a természetést, mind a kéz- és gyarmati ipart is emelje. A szurony-sorompók, mellyeket Poroszország átellenében állított, a galicziai és buko-

vinai határokon is — kisebb nagyobb mértékben — fel-találhatók. Vámszabályiban egyedül az ausztriai borkrokra nézve van némi könnyítés; de milly mondhatlanul csekély hasznát veszi Magyarország ezen orosz kedvezésnek, mutatja kivált azon körülmény, hogy hegyaljai szőlősgazdánk borművelése egészen hanyatlik, sőt, hogy az maholnap, mindamellett, hogy ott állnak még mindig a kopár bérczeken a véres verítékel müvelt szőlőhegyek, 's ugyanazon kegyes nap sugárzik rájuk, és a természetes szintolly jeles, mint régente volt, a lengyel nemzet eltüntével teljesen tönkre jut! — A hazánk felső részeiben csak nemrég állított szesz-gyárok sem igen dicsekhetnek szép jövővel: mert a szesz italok bevittele Oroszországba már szinte csökken; 's általában — a mennyire mégis kereskedési tabellák nyomán indulhatni — az orosz-ausztriai kereskedés 1830—1837ig Ausztriára nézve volt szenvedőleges;\*) 's ha így van ez az összes monarchiára: bizonyosan nem fog kedvezőleg állani miránk nézve sem, kik — borainkat kivéve — egyéb termékekben kivitelre csak annyiban is alig bővelkedünk, mint maga Oroszország!

De nincs is egyegy bajosabb dolog, mint oly nemzetekkel kereskedésből várni jó sikert, mellyekhez sem nemzeti, sem politikai rokonszeny nem köt bennünket, 's mellyek utban levén a polgarisodás felé, az önkénynek egész súlyával nehezítik a müveltebb nemzetekkel érintkezést! Miért előttünk legalább tisztán áll, hogy hazánk éjszakkali kereskedése nagyobb-jelentőségű sohasem leend. —

Nem szólnak itt Galiczia és Szileziáról, melly tartományok ausztriai viszonyaink érintéséhez tartoznak; csak Poroszországot említiük még, hova úgy-szólván kizárólag csak gyapjunkkal 's borainkkal üzhettünk kereskedést. De ezen ország is a németvám-egyesülethez tartozván, miután érdekei azzal teljesen összefortakul tekinthetők: éjszakkali kereskedésünk-nél, mellynek a lengyel nemzet kiirtása majdnem halálos dőfést adott, számba nem igen vehető.

Nyugaton Ausztrián 's a német vámegegyesületen túl, az ezzel még nem szövöttek Hamburg érdemel figyelmet. Ezen át küldözünk termékeink egy részét Angliába, innen hordatjuk legnagyobb részben a szükségessékké lett gyarmati árukat, 's hihetőleg még soká úgy fognak állani a kereskedési combinatiók, hogy e vonalon vitessék a magyar termék külföldre, 's hozas-sék a gyarmati áru hazánkba! Minden politikai conjunctura oda mutat, hogy Europa békeje fentartásán minden hatalom őszintén dolgozik; de ha mégis megtörténék, hogy a Rajna miatt zaj támadjon, akkor hamburggali összeköttetésünk tetemesül fog hanyatlani, 's talán még el is akadand! A németországi és ausztriai vaspályák a keleti kereskedésre nézve ismét a földközítenger felé irányulnak. Azon két vonal, melly

\*) Lásd: Nebenius, der deutsche Zollverein, 'sat; és Becher, statistische Übersicht des Handels der öster. Monarchie, 'sat.

az adriai partokat érintendi, kikerülendi a szulnai zátonyokat, 's így idővel elvonhatandja tőlünk az átmeneti kereskedést is elannyira, hogy elszigetelve nyugattól 's keletről itt állunk majd egész ridegségben, körülölelve a legönzőbb külérdekek által!

Franciaország és Nagybritannia politikai viszonyaik legtöbb biztosítékot nyújtanak a kereskedési összeköttetéseknek; ámde tőlünk ekkorig mindkettő keveset 's ritkán vásárol. Távol fekvén, kiviteli cikkeknek, mint durva anyagok, a szállítási költségek által oly igen megdrágulnak, hogy általok csak különös helyzetekben kerestetnek; azonfelül egyiksem üzhethető velünk eserekereskedést, a nálunk található árukat inkább ott szerzi meg, hol sajátait szinte eladhatja. Egyébiránt ha kivált a szállítási módokban könnyítés eszközöltetnék, 's ezáltal egyszersmind a hosszú távolság is megrövidítettetnék, kivált azon sympathiánál fogva, melly nálunk a britek iránt tapasztalható, remélni lehetne, hogy az angol-magyar kereskedés a lehető legjobb sükert ígérő kereskedési combinatiókhoz legközelebb állna.

Ezen országokkal tehát, mint a föld legmíveltebb 's egyszersmind leghatalmasabb népei hazáival közlelőbbi kereskedési viszonyokba léphetünk csak kívánatos, politikai tekintetektől is; de még azért is: mert ott termékeink majd minden neme többnyire kész vásárra találma. A velők kötendő szerződésekre nézve azonban, valamint egyrésztől ohajtható: úgy másrésztől igazságszerető, 's haladási ügyeinket naprnapra nagyobb figyelemre méltató kormányunktól bizton remélhető is, hogy — mint alkotmányos képviselői ország — megkérdetessünk aziránt: mint válhatnak az illy kereskedési szorosb összeköttetések meghatározása hazánkban leginkább üdvére; 's így ott, hol hazánk egyes és egyetemes polgarinak közjóléte forog fen, 's rólunk nélkülünk lépés ne történjék.

A német vámegegyesület irányát, törekvéseit ismerjük. Ezen egyesületben, melly mindegyre növekedik kiterjedésben és gyarapodik erőben, nemesupán a mű- és gyárip emelkedése által bekövetkezendő anyagi jólét eszközölése czéloztatik és szorgalmaztatik; a német nemzetiségnek egy erős, megdönthetlen politikai testté forrasztása, és szilárd, bármilly ellennel is daczolható hatalommá alakítása a főczél, melly az által elérteni szándékolatik. — Ezt kellő figyelembe véve, habár kimutattnék is a jó siker, melly az avvali egyesülésünk által kereskedésünk, 's így közvetlenül anyagi jólétünkre háramlanék; még akkor is nagy ovakodással, 's mindenesetre meglehetően árván álló nemzetiségünk tökéletes biztosítása mellett eszmélhetnénk csak az ahhozi csatlakozásra; mi ha megtörténék, politikailag kifogás ezen szövöttek ellen alig lehetne; mert az azt képező tartományok biztos polgarzati állása, 's lakosaik müveltsége egyiránt jó, 's állandó sikert ígérnének termékeink vásárlának, mellyeken azok — a főbb cikkekre nézve — majd mindig bátran számíthatnának vevőkre.

## A VILÁG TÁRCZÁJA.

### Epizódok.

A francia forradalom idejéből.

### III.

Mint hogy a történetben, mintegy tükörben szemléhető az állodalmak volt képe, melly a mennyiben borzasztó, visszajeszt, 's arra bír, hogy a hasonló következményeknek bizonyos előzményekül szolgáló tényeket kerülni iparkodjunk, folytatjuk epizódainkat ama híres népboldogító férfiakról, kik csak embervében hittek rejleni az állomány polgarainak közboldogságára szolgáló panacéat.

A mint tudva van, Marat egy gonosz hírlapot adott ki, mellyet ő „L'ami du peuple”-nek nevezett. — Mocskos egy lap volt ez, minden sorában lázadásra szólította a népet. — Ma az „ami du peuple”-ben egy dühös értekezés jelent meg, 's Páris reggelőta rendkívüli ingerültségben volt, minden nyilvános téren a legmerészebb indítványok léteket; — hanem a lázadás, főpontja a Saintandré város negyede volt, 's a Cordelier-eknél. A club állandóan össze volt gyűlve. A háborgatott nemzetgyűlés, miután a lázongókkal annyiszor egyezkedett, 's tetetlen

apathiába süllyedett, parancsot adott ki: a megyei igazgatóknak, minisztereknek, és a hat nyilvános vádlónak a törvények szigorú megtartására — Hanem, ki nem ismeri a „Caveant consules”-t! — Más oldalról minden club, különösen pedig a Jakobinusoké és a Cordeliereké folytonosan nyilvánítá gyülekezeteit; ezzel azonban be nem értek, ügyvivők a város 's külvárosok minden kerületben szertejártak, a kitéréshez közlő ütközetre minél több népet gyűjteni. A veszély rendkívüli volt. Halljuk, mikint adja azt elő Georges Duval: „Üjságvágyam — mond ő — a cordelierek egy gyűlésébe vitt. Midőn megérkezém, a gyülekezet teremében egy zárd régi kaplnájára ismerék. Gondolatomban egybetém a dolgok csudálatos változását, melly e helyet ére; béke idején szorgalmas iskolások jövének e helyre az egyetemi koszorúért vini; jelenleg zajos arenává vált, hol a legaljasabb nép-szenvedélyek játszanak szerepet; — egykor a muzák menedékhelye, — most a furiák temploma.”

A tagok tömérdek számmal jelentek meg, a terem megtölt, mindnyájan egyszerre szólottak: mert hiszen mindnyájan „egyenlők” voltak, 's így hasonló joggal bírtak — a szóláshoz is! Momore elnök esengethetett a meddig tetszett, senkisémm ügyelt rá. Danton, Legendre, Poinso, Jullien fölépének a szöszök-

\*) Fenn áll ma is a hely, 's ismét a tudományok tisztelőtere van szentelve; Musarum Dupuytren-név alatt.

be, indítványokat tettek, mellyekre senkisémm hallgatott, 's ismét leszálltak. Hanem a szöszöket legtöbbnyire Marat foglalta el, 's úgy belekapaszkodék, hogy (az athleta) Danton, 's (a mészáros) Legendre hiában iparkodtak őt lerántani; nevétséges látvány volt, mikint védé magát e két férfi ellen a másfél lábbal kisebb Marat 's mikint kiáltoza színtelen: „Az áruló Lafayette!” — Végre Danton legyőzte a gyülekezet zaját mennydörgő hangjával, 's így szólt: „Nincs most ideje a beszédnek, hanem tenni kell. Holnap fegyverkezetten a színház térére.”

Szavai köz tetszést találtak, 's azzal a gyűlés berekesztetett.

Midőn ekkint mindenki haza takarodott, Marat az observance-utczában, kétségekivül az áruló Lafayette kiküldötöitől megismértetett, kik őt jól el akarák döntetni; azonban barátja, Poinso, hazaí érzetből, saját testével fogá fel a Maratra mért csapásokat, 's ez néhány ütleggel a fején — odább illant.

Hilymódon készültek azon vasárnapra, melly a francia forradalom történetében oly nevezetes időszakká vált; mintegy 40,000 ember, 's köztök számtalan idegen, különösen pedig angol \*) (kik pénzt szótak ki) gyűlt össze a Marsmezőre, kik XVIIik Lajosnak királyszéktől megfosztatását, 's a köztársaság felállítását kívánák.

\*) 1830ban is angol volt az első, ki a „Hotel de Maurice”-ből a Xdik Károly csapatjaira lött.

Spanyolországot és Portugáliát, mint melyek politikailag is alig nyújtanak kedvező kilátást kereskedésünknek — mellőzve; tül az oceánon az éjszakai Egyes. státusok és Brazília azon tartományok, melyeknél jelentőséges terményink némelyeire nézve szinte jó és tartósabb vásárt remélhetünk; azonban valamint Nagybritannia és Franciaország, úgy az említett amerikai tartományok kereskedési viszonyink is, csak és egyedül hazánk délnyugati határain át jöhetnek virágzásba, s csak így olaszországgal összeköttetésünk is, hová marhákat, kenderünket és dohányunkat, még mindig meglehetősen biztossággal küldhetünk.

E rövid átpillantásból látható, hogy a mi kereskedésünk legközelebbi biztos útja délnyugatnak megy, hol gazdag, s ha ráügyelés nem hiányzanék, jeles minőségű termékeinkre nézve nemcsak kétségtelen reményű, de egyszersmind bátorságos és állandó vásár is mutatkozik. — Mint lehessen ezen utat — a mennyire tőlünk telhetik — jó hosszú időre kiegyengetnünk, fentartanunk és biztosítanunk? erről akkor szölandunk, midőn az ausztriai örökös tartományokkal kereskedési viszonyainkat kifejtendettük, és saját helyzetünkről a szükségeseket elmondandottuk.

#### Vámszabályi rendelkezés.

A lipcei közöns. újságot bécsi levelezője f. hó 10-áról a felől értesíti, hogy a magyar terménkvásznak (Roheisen) az ausztriai örökös német-olasz tartományokba bevitelére ekkorig mázsájától 1 fr. 12 krral p. szabott vám megszüntetvén, az említett anyag bevitelére ezentúl vámentesítettett.

E rendszabályban, melyet a cs. szabad. bécsi újság 311. számának hivatalos lapja egész kiterjedésében közölt, s mely szerint az egyéb, durva munkán keresztülment vasnemű árukra szabott vám is nevezetesen enyhítettett, valamint az említett levelező, úgy mi is az ausztriai kormányhoz azon következetességgel vitt helyes tapintatát üdvözöljük, mellyel fogva az a magyar-erdélyi s egyéb örökös tartományok közötti vámsorompókat fokoztatva megszüntetni iparkodik, mi által a magyar termékeknek szabadabb külvásár nyílik. Ohajtandó azonban, kivált pangó műiparunk tekintetéből, hogy a dolgozott s finomabb munkájú vasneműek kivételére szabott vámmennyiség is enyhítették; mit hogy felvilágosult, s a mi érdekeinket is szívére vevő kormányunk a körülmények szerint eszközölni fog, bizodalmasan reménylünk.

Jelenen az ausztriai vaspályák építése vasunkra, majd más körülmények egyéb termékeinkre nézve is meghozandják ezen könnyítést: mert tudnunk kell, hogy a vámsorompók megszüntetése egyszerre, egy vágással, az illető tartományok viszonyainak nevezetesen megrázkodtatása nélkül, nem eszközölhető!

Fiume, nov. 15. Cs. kir. főherceg István ö fensége f. nov. 11d. reggel 6 órakor Istriából jövőn, városunkban hajóra szállt, s Veglia szigetére hajózott; honnan 12d. este visszatérvén, meglátogatta a színházat, s 13d. reggel 10 órakor ismét utnak indult, Lippának Stájerországba.

#### Fővárosi hírek.

h Pest, nov. 26. A változékonyság szelleme alig tükrözheti magát valahol élénkebben, mintikérvárosunkban. A merre nézész, a hova fordulsz, mindenütt másképen látod az életet ma, mint láttad egy pár hónap előtt. De vannak tárgyak, miknél a válto-

A szándék nem sikerült, mit Lafayette és Bailly bölcs intézkedésének köszönhetni; — a pártosok álgyúkkal riasztattak szét, néhány e süpredéknépből halva maradt. Fejér emlékkövet kellene az 1791-diki július 17-ének állítani, mert a lázadók 1789 óta csak ezen az egy napon győztek meg. —

Marat, a népjogok rettenhetlen védője ezen idő alatt a legnagyobb aggodalmak közt szobájában tartózkodott, itt várta halálos rettegések közt a véres nap kimenetelét, mellynek fő intézője ő vala, eszeveszettként járt fel s alá szobájában, s hánytavette fejét, mintha mobile perpetuum-on törté volna eszt, ki-kirohant az utcára, s az ott járólóktól újságot kért; azt, ki mit sem tudott mondani, leszád, míg egy ilyen utcánjáró őt jól arcul nem csapta. Végre 7 óra felé megjelent a harcmezőről Simon varga, rongyosan és piszkosan. — „Mi újság? kiált feléje Marat. — „Ah a gyalázatosak — sohajta Simon — nemcsak ránk löttek, meggyőztek, de meg is döngöttek bennünket.“

Marat görcsöket kapott a dühösség miatt, ő már a prédát markában hívé. Hiú álmak! —

Egy perczig rémülés fogá el a kislelkű Maratot. Fogadósnejt, Meunier asszonyt, megkéré, hogy rejtsé el őt néhány napra pinczéjében. — Mi jut önnek eszébe, hiszen itt nyomják s osztják szét ön hírlapját, itt őnt leghamarább felfedezik. — Menjen ön a cordelierekhez.

zékonyaság naponként. Ezek közé tartozik nemzeti színházunk. Egyik naptómve; másik nap üresen. Ezek közé tartozik journalistikánk nagyobb részének irányzata. Ma fejéért küzdött, holnap feketét magasztal; holnapután ismeretlen szürkeségben tűnik fel. A változásnál ritkán szokott jobb utánkövetkezni, szól a közmondás. E közmondásban pedig vajmi sok igazság fekszik. Csak kivételek gyanánt szokott történni az ellenkező, s ez minél ritkább annál kedvesebb. Ohajtjuk ne csalatkozzunk reményünkben a nemzeti színházra nézve, mellynek hiszszük még ez évben új igazgatósági időszaka virad, és ne literaturai világunkra nézve, melly új évvel hihetőleg kettős újfolyóirattal gazdaguland; egyike b. Eötvös József és Trefort Agoston szerkesztése alatt „Pesti havi irat“ cíművel; a másik „Honderű“ címet viselend s Petrichevich Horváth Lázár szerkesztésége alatt nemes izléssel s finom tapintattal megvalogatandó olvasmányokkal kedveskedendik hazánk szépeinek. Ily mozgalmi előkészületeket látva csak az iránt fejezzük ki forró kívánságunkat, bár ezen új erőpontulatok ne oszlattassanak meg irói gyarlóság, felekezeti érdek stb. által s ne egymás ellen, hanem társas életünk — fogyatosai ellen irányozzák cselekvőségüket. Hazafiőröm látni, milly sürűen tűnnek föl most egymásután a literáriai termékek, s többnyire megfelelő korunk igényeinek s eddig elhagyatva volt tudományosságunk, legfőképp pedig a népertelmiség szükségének. Ez utóbbinak megfelelő Stancsicsnak ismert népkönyvein kívül, Kubinyi Agostonnak e napokban megjelent következő munkája: „Magyarországi mérges növények, alsóbb osztályú kivált népiszkolák számára.“ K. Sr. 87 l. és XXX tábla csinosan színezett képekkel. Ára, fűzve 4 fort. v. cz. Ez a népiszkolák ellenében kissé tetemesnek látszik; de a sok képre fordított költség olly tetemes, hogy ehez képest jutalmasnak kell mondanunk az árt, mellyet egyes pártfogók nem fognak sokalni, ha meggondoljuk, hogy iskoláik számára illy egyetlen egy könyvnek megszerzése által eszközlik, hogy népmárgyermekekben ismerni tanulja ezen növényeket, mellyekkel élés nem ritkán egész család pusztulását vonta már maga után. Literaturai újdonságaink folytában még egy — közelebb megjelenendő munkát kell megismertetnünk, csupán címének idézése által, szorult szóra a betűről befűre egy a mint van, t. i. „Keskényűt, Mellyet Az embernek Elméjére ütököz Tsuda gondolatoknak Akadékiából, háború Elmékedéseknél Köviből és sokféle Kételkedéseknél Sűrűjéből a mennyire lehetett: kiirtott Pápai Páriz Imre Melly Mostan minden lelkek Idvességeket kereső Híveknél kedvekkért, kibotsáttatott. Debretzenyi formára. Pesten, 1843.“ — Már eza változást csakugyan a kivételekhez kell számítanunk; mellyre nézve az évszám után csak három fölkiáltó jelet illesztünk, így — ni: 1843!!!

— A hidnyitási körüli rendtelenségek már botránkoztatásig boszantókká valnak. Reggeli órákban soha sem lehetsz biztos, hogy átmeless Budára, ott bármilyen sürgetés végzendő van is. Magunk tapasztaltuk ezt sajnosan. Mentünk hétkor, nyitva volt a hid, s a hajók mint nehézség olomladikok mozogtak nagy lassan, a nyílason átuszandók. Mentünk máskor 7<sup>1</sup>/<sub>2</sub>, mentünk 8, 8<sup>1</sup>/<sub>4</sub> órákor, de mindig csak úgy jártunk. Acsorogtunk, fáztunk és áztunk fel órákig, de hiába tudakoltuk, még mintegy mennyi hajó menend át,

„Igen, igen oda; épen most jövök el a zárda mellett, s látam hogy egy osztály gránatos körül fogá azt. — Hova bujjak hát? — „Oh!“ —  
Az ajtón kopogás hallatszott, — Marat azt hívé, hogy már el van szöve, s pedig szabadtására jövének. Fleury k. a színészó alakjában Andromache jött a szegény Artyanax-ot megkérni, hogy a Hector sírjába — azaz pinczéjébe — rejtőzzék. — Marat csaknem két hónapig e pinczében lappangott. Nem előbb mint szeptember vége felé bátorodott kijöni, midőn XVI. Lajos az 1791-ki, halva született alkotmányt elfogadá. Nevezetes időszak volt ez. — Egész Paris vidám és jókedvű volt, s a forradalmat bevezették híven. már csak tüzi-játékokkal, s kivilágítással foglalkozának a polgárok. A király családostul estenkint lámpavilágnál s a nép „éljen!“ kiáltozási között az elysiumi mezőkön sétálgattak. Ah! ez már csak a haldokló királyság csillámanak vég pislogása volt! — Egy estve, midőn a királyi család sétájáról visszatért. Lafayette kissé esetenül így szölt a királynéhez: „Eh bien Madame, vous devez étre satisfaite, vous venez enfin de respirer l'air de la liberté. — Oui! monsieur, mais je le trouve bien lourd, et bien épais. (No s Asszonyom, nemde meg van elégedve, hogy végre a szabadsági légkörben szabadon lehelhet? — Igen, uram, csak hogy azt igen nehéznek és sürűnek találom).“

Alig nyitattok meg a törvényhozó testület ülése, az izgatók, s köztük főleg Marat, már a munkához láttak. 's mintegy meddig tartand az egész késedelmes operatio. Az ismeretes gyöngédségű hajósok s hídszolgák vállvonítva, röhögve, vagy épen gúnyos elméncséllyel válaszoltak. Ehez járul azon szerencsétlen taktika, hogy mikor mindkét partról indulnak hajók, csak egymás után nyitogatják a hid két részét, előbb Budán, s ha ott vége van, Pesten, nem hogy egyszerre tennék ezt, mi által a két városi közönség — jégzajlat nélkül is órákig megakasztatik szabad közlekedésében. Azt hisszük, hogy a hídbérlők némi kis figyelemmel csak tartoznak a közönség iránt viselteni.  
— A vásári jegyzetből látjuk, hogy a pesti Pannonia gyertyáknak jó keletök volt. Bizony pedig, ezek világossága nem igen nagy fényt árasztand Pannoniára. Mert azon sajnós észrevétel vagyunk kénytelenek tenni, hogy mióta a pesti gyártmányok „Pannonia“ díszcímre tettek szert, csak amúgy lenézőleg pislognak alá a lángok mellett Pannonia díszőségét buvátkodó olvasó vagy íróra. Hiába áll a szép rózsaszín takaró papíron azon sokat jelentő s még többet ígérő intés: hogy szükségételen ezen gyertyákat koppantani, — mert ez egyszer csak ugyan meg kell szegni egész kíméletlenséggel a „noli me tangere“ gyöngéd szabályát, ha látni akarunk, — s ki lovagiasan ragaszkodnék e gyöngédséghez, azon veszi észre magát, hogy roppant hamv-üszök tornyosul a láng közepette, melly árnyat borít a szép „Pannonia“ címre. Tréfán kívül, mióta az új mellék-név alatt kelnek e gyertyák, úgy vesszük észre, tetemesen eszékent korábbi becsek, — lefolynak, üszköt képeznek, s homályosan égnek. Ohajtható, hogy figyelmetlenség a vállalkozók részéről meg ne buktassa ezen olly szép reménynek indult hazai gyártmányunk ügyét.

A Pestmegye pártfogása alatt álló hazai első Takarékpénztárt akár befizetés, akár betett pénzeik visszavétele iránt megkeresni szándékozó közlekedők ezennel tisztelettel értesítetnek, hogy a legközelebbi közgyűlés határozta következtetésében a pénztár minden kezelei az ez évi számadások készítése miatt folyó évi december 10-én jövő január 16 napjáig megszünnék. — Költ Pesten november 24-én 1842. Szalay József mk. titoknok.

Budai Jótékony nőgyesület. Mlgos puchói Marczibányi Lőrincz úr, ő Felsőeg aranykulcsos híve, s a tek. kir. ítélőtábla közbirája, s neje, mlgos Kállay Antonia csillagkeresztes hölgy, dícső őseinek — kik annyi alapítványt tevének országszerte — nyomdokit követve, a kebelbeli snylők intézetében egy beteg-ágyat 1000 pengő ftal alapítani sziveskedének. Melly nagyszívűségükért azon elhagyatott felebarátok nevében is — kik ez alapítvány gyümöleséből ápolást nyerendnek — leghőbb hála nyilvánítottak. Budán 1842-ki november 17-én tartott ülésből. Külke y Henrik egyesületi titoknok.

Figyelmeztetés. Értésünkre esett, miszcrint némelly megyékben Irinyi János ur által — a pesti ifjuság nevében — kiadott több gyűjtő iver keringnének; ennek következtében mi kir. táb. hit. jegyzők ezennel nyilvánítjuk, hogy azok nemcsak megegyezésünk hiányával, hanem egészen befolyásunk nélkül bocsáttatják ki. Ha tehát az említett iver netalán némi kellemetlenséget, zavart vagy visszaélést okoznának, ezen figyelmeztetés folytában ma-

gnyakat a vá — Kelt Pest kir. táb. jegy. Az egy kérd lanat, melly s on s en v év óta ember sem véve ki malasztját és merő, vagy mérgezésnek sem tevének s. t. mondat álladalom ed den nyomást biztosítani; visszalelésekn soknak — m a g y a k o r lott hasznosk mat; mellyne György, a t s. t. életket s dom a Hasonok ne felejtessék be léptettetni ségü tannak sőbb helyre szabad legye gyógymódot egyetemünkbe után egy hét, ről a nm. mag ményadás vé utján egyetlen hoz küldendő. adást könnyel dolgot csak a láttam az eg lalva, miután vostársamnak Censurának ven kinyomat kar érdemldu mindegyik ta magamnak is zánknak többi körül és mi t tam az Orvosit t szerkesztőse venni szivesk visszautasított késztséget: a leményem sze tás lehet; az a másik a sz esetre kiegyer az illető térbü — kiszorított magam s társ ugytetszik víz kel. Csupán a hasznoszeny mány, legmél

A nemzeti őrsereg parancsnoka már nem Lafayette volt, — s Maratnak nem volt töle mit tartania, hírlapja ismét megjelent, még pedig mindegyre dühösebb hangon írva. Már néhány ezer ember fejét kérte, kiknek vesztét a hazai szabadtására mulhatlanul szükségesnek hívé. E szót később az események meneteléhez képest majd felemelé, majd lejobb szállítá; — 1792-dik év vége felé 300,000-re tette s e számot — meg kell az igazat vallanunk — többé túl nem haladta.

#### Néhány szó a Mezei Naptár ügyében.

Minden honfi, kinek édes hazája műveltsége, s ezzel karöltve járó jóléte csak némileg is szíven fekszik, nemcsak érdemlett dícséretre méltatja a Magyar Gazdasági Egyesület azon nemes törekvését, mellyel fogva a Mezei Naptár kiadására semmi áldozatot sem kímélvén, e néprai közhasznú gazdasági értekezési által az okszéri földművelést hazánk köznepeénél is, ennek valóban közvetlen, s közvetve az egész hazának tagadhatlan javára előmozdítani igyekszik — sőt a tisztelt Egyesület ezen üdvös törekvése elősegítésére, és tehetősege, vagyona, és hatás köréhez képest, segédkezet is nyújtani hazafiúi egyik szent kötelességének tartja, — illy érzettől áthatva, de egyszersmind az Egyesület azon felszólítását, hogy

gnyakat a vá — Kelt Pest kir. táb. jegy.

#### Az egy kérd

lanat, melly s on s en v év óta ember sem véve ki malasztját és merő, vagy mérgezésnek sem tevének s. t. mondat álladalom ed den nyomást biztosítani; visszalelésekn soknak — m a g y a k o r lott hasznosk mat; mellyne György, a t s. t. életket s dom a Hasonok ne felejtessék be léptettetni ségü tannak sőbb helyre szabad legye gyógymódot egyetemünkbe után egy hét, ről a nm. mag ményadás vé utján egyetlen hoz küldendő. adást könnyel dolgot csak a láttam az eg lalva, miután vostársamnak Censurának ven kinyomat kar érdemldu mindegyik ta magamnak is zánknak többi körül és mi t tam az Orvosit t szerkesztőse venni szivesk visszautasított késztséget: a leményem sze tás lehet; az a másik a sz esetre kiegyer az illető térbü — kiszorított magam s társ ugytetszik víz kel. Csupán a hasznoszeny mány, legmél

kiki azon haza szíveire vevén (nem dícsékvöl azt) a Naptárban szülőhelyiségem közöttök is, az rekvése szerint mikkel e népk Jó szándékomn vid idő mulva t, ha N. N. ur jó tenni kegyesked minket inkább e dáriommal, mint u. m.: Jesus és s láttanak, pedig úgy ezután is a gal megülni, és tetni is akarunk keresztjegygyel benne minden t lendáriomban s különböztethetj napoktul, holott künkben fekszik Ezen va Naptár havi táb tem — megvizsg



komoly megfontolás-szülte jeles munkának kinyomtatása, a nyilvánosság, és könnyebben leendő hozzá szólhatóság tekintetéből a netalán önként vállalkozni kívánó könyvnyomtatónak megengedtetett. Aggodalomteljesen léptünk a terembe, a házi adó kérdése miatt, mely mellett 4 szavazat ellenében, 13 lelkes nyilatkozás történt a választmányban; szinte meglepőleg jól esett azon indítvány, mely a választmányi munkát feletti tanácskozást a jövő februáriusi közgyűlésre kívánta halasztani, mert akármely boldogító eszmének is csak úgy ígérhetünk üdvös eredményt, ha életbe léptetését nem rögtönzött, 's kicsikart engedékenység, hanem előleges taglalás, és komoly megfontolás eszközlé; — engem éltet a remény, hogy megyém összes nemességének keblébe utat talál a száznak intő szövege, mely arra tanít, hogy „a ki szabad akar lenni, mindennek előtt igazságosnak kell lennie.“ 2) Olvasatott a főmélt. m. ud. kancellariának, Pápa m. városában tartandó évenkénti két gyapju-vásár érdemébeni tagadó válasza. Minél buzgóbb volt azon részvét, mellyel ezen ügy szolván az egész hazát érdeklő ügyet folyvást kísértük, annál érzékenyebben értettük, a nem várt megtagadást; ennek folytában tehát ns Zala, Somogy, Vas megyék felszólíttatni határozattak, hogy annak elhatározása végett „vajjon a fennálló pápai vásárok közül mellyikben volna legcélszerűbb a gyapjuadás-vevés? e megye részéről nevezendő küldöttséggel egyetértőleg tanácskozandó választmányt nevezzenek ki. 3) A nm. H. tanács, e megye adó-tartozása iránt, mely már 177,038 pfra rugott!!; azt rendelvén, hogy a folyó adónak rendes behajtásán kívül, a hátra lévő tartozások lerovása is eszközöltessék, e végett fő, és alsz. bíró urak kiküldettek, megjegyeztetvén egyszersmind, hogy az adó hátralévőségek illy summára szaporodtanak fő okául a megyei adózók tehetetlenségét tarthatni, mi a hibát az aránytalan felosztásban, 's a domestica napról napra növekedő határtalan kiadásaiában találjuk. 4) Az országos pénztárokról készített számadások kivonata Nádor ő fensége által megküldetvén, első magyar levele érdemelt hazafias érzésekkel fogadtatott, mi jegyzőkönyvileg az utókor emlékezetének is átadatik. 5) Zala megye a polgári érdemekkel koszorús hőkeblű nagy hazafi Deák Antal haláláról fájdalommal tudósítván, titkos rázkodás futott végig mindnyájunkat, mert nemzetünk ezen átalakulási korszakában lehetlen aggodó pillanattal nem tekintünk hazánk homályos jövődjébe, mellynek ösvényét egy vezérfényynyel ismét kevesebb világítja. 6) B. Mednyánszky Alajos úr ő exljának a m. kir. ud. kamara elnökévé lett kinevezetése „öljen“ kiáltásokkal fogadtatott. 7) Olvasatott a nm. Hely. tanácsnak, a veszprémi zsidó község abbéli panasza következtetésében, miszerint az általuk vásárolt akármely hazai a vevésutáni 4 hét alatt a keresztény ugyanazon áron megtarthatja, kiadott intézvénye, melly szerint a folyamodó zsidó községnek a házak korlátlan vásárlása annyival is inkább megengedteték, mivel állítólag a bepanaszolt gyakorlat azon rendeletek közé számítandó, mellyek az 1840 29. t. cz. utolsó §. által eltörölteték; — mielőtt a megye, a nemzeti nyelv 's nemzetiség iránt nálunk legparányibb vonzódást és simulást sem mutató izraelitákat érdeklő e tárgyban határozatát kimondaná, az idézett törvényt előzte gyakorlatnak tisztí megvizsgálására helybeli főbíró ur kiküldetett; (tehát egy kissé elferdítve áll e pont a P. H. ir. l. pban, valamint ugyan azon közlés első pontja is.) 8) A vakok intézetének pártolására a megyebeliek lelkesen serkenteni fognak járásbeli fő és alsz. bíró urak által. 9) ns Tolna megyének a felemelt postabér, és a vevény- 's térítvényeknek német-nyelven szerkezete iránt velünk közölt nézeteiben mi is osztozván, a nm. H. tanács, mint az 1790 22. t. cz. által a postai ügyek igazgatására kijelölt fő kormányzék megkéretni rendeltetett, mind a postabérnek leszállítását, mind a vevény- és térítvényeknek magyar nyelven kiadását eszközölni méltóztassék. 10) Szerem vármegyének a Danát a Szávával összekötő csatorna tervét a jövő országgyűlés alkalmával leendő pártolás végett megküldvén, az utasításokat készítő választmánynak ki fog adatni. 11) Torontál megye alispánja által sz. kir. Károlyvárosa tanácsához irt, mint „nem hivatalos“ nyelven szerkezett levél általa lett visszaküldéséből eredett sérelmét mind felírás utján, mind a jövő országgyűlésen pártolhatni kérvén: Ó felseg megkéretni határozatott, hogy a törvények iránti tiszteletrel megfélejtkező sz. kir. Károlyvárosát megtartására kötelezni, 's a

megsértett ns megyének elégtételt eszközölni kegyeskedjék. 12) Sz. kir. K és m á r k városának a kir. városok ügyében közölt levele az utasításokat készítő választmányának kiadatott. 13) Olvasatott a nm. H. tanácsnak értesítő levele, hogy az ujonczállítás alkalmával elkövetett visszaélések miatt a besorozásnál jelenlévő katonarvos nemcsak hivatalától megfosztatott, hanem ezen felül szigoruan meg is fenytetett, és a katonatiszt ellen is folyamatosan van már a per; egyszersmind tudósítást kívánván: hogyan fenytettek meg a megye hatósága alá tartozók! végre meghagyja a megyének, hogy, mivel a beavató választmányának lehetlen volt észre nem vennie ezen visszaéléseket, attól veendő felvilágosító nyilatkozás terjesztessék fel. — Ezen intézvény az ujoncz-állítási visszaélések megvizsgálása végett kiküldött választmányának véleményezést végett kiadatott. Valóban szomorító, hogy ámbár a törvényhozás a kiállításra nézve a multaknál célszerűbb, 's emberibb módon rendelkezett, a gyakorlatban mégis majdnem lehetlen visszaélések, nyomasztó terheltetés, egyes családok tönkre jutása, sőt a legirtózatossabb embervásárlás is történt. Nincs közgyűlésünk, mellyben az emlékeztető jegyzőkönyvnek felolvasásakor e kellemetlen tárgy meg ne ujjíttatnék; azonban szeretjük hinni, hogy közel az idő, midőn az egészen be fog fejezetni; csak hogy az ujonczok otthon hagyott vagyona iránt rendelkező 1840 — 2 t. cz. 10 § még most sem teljesítetett egészen, az országos utasításnak azon rendelete „hogy a besorozási foglalatosságra rendelt tagok a besorozási lajstromokat, és két példányban vitendő besorozási jegyzőkönyveket a katona tisztek köleszőnösen írják alá, és egy példányban a községnek adják be“ még most is teljesítésre várakozik; nincs besorozási lajstrom! nincs besorozási jegyzőkönyv!! a mi van, haszonvehetlen, igazításokkal tele, és senki aláírni nem akarja!! 14) A törvényeségi táblabírák névsorát elnök Iső alispán ur előterjesztvén, a KK és RR által ellene semmi észrevétel nem tétetett. 15) A megye házi szükségjeire 1843. katonai évben kívántató költségek előleges felszámítása, melly 81,790 pf. tétetik, bemutattatván, a Hely. tanácshoz feltérjesztetni rendeltetett; — ugyan ez alkalommal indítvány tétetett lelkes főjegyzőnk által, hogy a honi ipar előmozdítása tekintetéből, a mennyire lehet, a megyei szolgák számára hazai posztó, a tisztviselők számára pedig hazai papíros vásároltassék; mi közakarattal elfogadtatván, eszközölése a gazdalkodó választmányra bízott. E korszerű indítvány következtében, megemlékezvén többben Franklinnak ama tartalomdú szavairól, mellyekkel, midőn az alsóházban kérdezteknek „van-e még valami különbség az amerikaiak lelkületében?“ válaszolt, mondván: „igen uraim! ezelőtt dícsőségünknek tartottuk műipari szükségjeinket angol készítményekkel fedezni, most dícsőségnek tartjuk rongyosan járni, míg új ruhávalót magunk készíttünk“ — siettünk olly egyesületbe lépni, mellynek tagjai kötelezik magokat — a mennyire lehet — csak hazai gyárban készült szövetek viselésére, és egyéb honi készítmények vevésére, még az nap számosan irták nevéket alá, 's a ns káptalan javainak közlészetelünkét bíró kormányzója Kéry János apát kanonok ur azon szép nyilatkozást tette, hogy a ns káptalan urodalmi cselédei számára — a mennyire kaphatni, — mindig honi készítményeket fog ezental vásároltatni. Meg lévén győződve, hogy „nagy a hatalom, mellyet emberiség javára gyöngéd asszonyi kebleknek adott a gondviselés“ megyénk lelkes szépei is megkéretnek ezen egyesület pártolására; a társulat közgyűlési határideje hirlapok utján fog közhírré tétetni, addig is elnöknek Hunkár Antal táblabíró ur, jegyzőnek Kolossváry József választattak; az alapszabályok kidolgozása végett pedig Kun József megyei alispán ur elnöksége alatt egy választmányt bízott meg. 16) Az elnökség előterjesztése következtetésében nádor ő Fensége rögtön-ítelő bíróság iránti engedelemért meg fog keretni. Tagadhatlan, szomorító tapasztalni egyes családok személy- és vagyonbeli bátorságát feldúltni rabló haramia csoport által; való, roppant nálunk a hiány a bűnhetségi törvényes eljárásban, de ne feledjük el, hogy rettenetes pótlék az embertelen statarium! Megtörténhetik, mit Szemere Bertalan „a bűntetésekről“ irt jeles munkájában említ, hogy egy megyei tiszt, és pandurjai a menekvő utonállót üldözöbe vevén, midőn az egy erdő 's nádsűrűben elveszett, más uton ennek szélére kerültek, 's a belőle kibukkanó embert elfogák; hiába erősítgeté ez

ártatlanságát, a tisztviselő és pandurok jó lélekkel hitet tőnek. Később a galóságos utonállót csak ugyan elfogták, de valljon az, hogy annak helyére függesztetett, visszaad-e életét az ártatlannak!!! 17) Megyei várnagyunk buzgósága által dolgozó terem hozatott létre rabjaink számára, a megyei szolgák csizmái, csakói, börtarisznyái, szürei mind benn készítettnek rabok által; leginkább pedig fonás- és szövésel foglaltatnak el; a várnagnak ezen dícséretre méltó intézkedése egy pár ezer forintot takarít meg a domestica részére; reméljük fő ispán ő excellentiája elnöksége alatt tartandó közgyűlésünk illően méltányolandja várnagyunk jeles szorgalmát. — Y.

**Pozsegából.** (Vége). Illy előzmények alatt folyt le az idő, míg a beiktatás napja felviradt; a városban uralkodott csendet csak ítamott hűu fenyegetések 's alaptalan félelmek zavarván meg, oct. 17kén az öszvegyült fegyveresek felállítottak, zenék játszottak el, számtalan kocsi 's tömördek nép, — casinoisták es ilírek — esődültek a hely színére; az ilírek száma nagy volt, mert katonáikat ide nem számítván, nagy része, a megyei tisztí karnak, ügyvédek, jogászok, nemesek és nemtelenek akkor állotték az ilírismus dícső napját, különös öltözetben, melly következő volt: opanka, keztü bőrből, vegyes színű, fehér, vörös, vagy kék, bő vagy szük nadrág ezüstre, hasonló mellény, fedetlen nyak; szurka (azaz térdig érő Toga) törökmodorban különféle színű, többnyire kék, ezüst hold 's csillagokkal gazdagon hímézve; az öltözet legfőbb részlete a vörös ezüst-paszomántu 's rojtu, hold és csillagokkal ékesített töröksapka; fegyverök kard. Az egész néptömeg a Maximir-kerbe, mellyet a mostani püspök neve után Jurjavésznek szerez neveztetni, rándult ki; a bán megérkezvén, az itélőmester által üdvözöltetett, 98 cséza, az ország- és megyék zászlói kíséretében, az öszves katonaság sorvonala közt a városba tért, (az ország zászlója egy gróf által ilír ruhában előre vitetvén) és harsány „zsivio“ és „vivat“ közt, mellyel őt a körünyargáló ilírek és casinoisták, 's a többi nép üdvözlelt, residentijába érkezett. 'S mi alatt az ilírek és casinoisták, gyűlhelyeiken a gyűlölség nyilat késziték, láttuk katonáikat minden szenvedély nélkül kézenfogvást étel 's italban osztozni; — intő ujjmutatás minden béke-háborítónak (ha illyen a társulatan léteznék) milly porhanyu az ő intézkedéseinek talpköve! Az esti kivilágosítás szép tümeny volt, a hold és csillagokkal, ilír 's nem-ilír felírások közt legyen elég egyetkettőt érintenem, melly így szól: Zdravo Bane! Ti za nas! A, mi za Te! (Üdvözlég Bán, te érettünk, és mi éretted) tovább 's, ki tetszésünkre nem cselekszik, veszen el e kard által! egyébiránt az ilír érthető 's nem érthető hierogliphekkal tömött felírások száma nagy volt. October 18kán megnyitá Pozsega megye lelkes főispánja az országgyűlést, melly a bání helytartót küldöttségek által meghívatta, és ennek elérkezte után, újabb küldöttségek vezették be a bán. A helytartó zágrábi püspök érdekes beszédére következt az esküteléssel, 's így ünnepléses beiktatása; mind a kir. biztos fényes előadása, mind a Bán latin nyelven remekül szerkesztett 's ékesen szavalt beszéde harsány „zsivio“ és „vivat“ tal fogadtatott. Ezuttal megemlékendőnek vélem, hogy: midőn a bán, hivatalánál fogva, érdemteljes al-bánunkat hivatalában megerősíté, egyhangu „zsivio“ és „vivat“ kiáltásokban nyilatkozott a megelégedés; de midőn az itélőmester érdemeit kiemelé, a nem-ilírek vivat kiáltása, az ilírek rosszaló „Poslu! Poslu! (munkára!) zaja által elenyésztetett; 's ennek oka az volt, hogy az érdemes hazafi a jogászoknak ilír öltözetben-bejövételét a bání ülésekbe megtiltotta, 's így az ilírek boszuját magára vonta; szinte midőn a bán a magyar megyék küldötteinek az általok történt megtiszteltetését köszönte, magyar hazánkfiai csak „vivat“ de semmi „zsivio“ érzelmekekkel nem köszöntettek. Rosz tapintat, ilír uraim! mondom ros 's következetlen tapintat! magyar hazánkfiai 's még vendégeink iránt illy nyilvános jeleit mutatni a tisztelet-hiánynak, mert ezen magyar megyék, kik ott mintegy az egész magyar hont képviselék, 's kikben ti ilír urak! minden józan ok, minden igazság 's jog nélkül nemzetiségtek ellenségét vélték, a pozsonyi országgyűlésen megemlékezhettének, hogy az ilírismus nem a nemzetiség fentartása; hogy minden iránt, mi csak magyar nevet visel, az ilír katekizmus által táplált tiszteletlenség nem nemzetiség fentartása, hogy azon törvények, mellyek szent vérté alatt ti ilírek! önállástokat 's alkotmányi szabadságokat élveztek, a

magyar nemzet  
güldökre büntetés  
faklyásmenetet  
meg száz ilír  
zata alatt e bor  
tömeg harsány  
zenészei által  
szatván; a bán  
Oct. 19kén fel  
vánság, misze  
vezetése ő Fel  
szágyulés tárg  
isták díszes tá  
vendég, de eg  
és bán asztalai  
völzö egy mag  
bánt; mire egy  
mi nerazmemo  
de a vendégsér  
tében, 's az ite  
öszves katonas  
's így oszlattak  
pal előbb Zagr  
sem fél segéd  
előtülhetlen gy  
melly, a fölyg  
dokkal elhárith  
gul szolgál.  
Midőn üdv  
tékonyasága ala  
Zágrában olly  
gyanusitgatások  
nős pusztítások  
zünk hazánkban  
polgári viszony  
bizottságnak kö  
mert a tárgyak  
neki csupán az  
mellyben a ner  
nyokkal hajtat  
hamis bizottvá  
gyei tisztikart v  
repetjátszott; me  
toskodással terh  
gált (tisztviselő,  
tét, és melly  
hírdetett olly h  
választást tör  
nel bűnhődjék.  
törvényhatóság  
's az egész ma  
egy magánysze  
a felhevült keb  
beesülete azon  
nek vagy polgá  
's törvények irá  
belyegzendő!  
Es ezen e  
Novine' szerkes  
zafinak, másik r  
— az én egyér  
ban forrongó p  
áll: hogy e fo  
mal, hogy a tí  
nyén kívánja  
annyira el van  
tapintatot, de  
básan felfogott  
hetlenség — p  
Többet e  
a királyi bizto  
lég ennyit a m  
Posega novemb  
**Közgyűlés**  
tárnappal  
tjén Krassóba  
rontál megyéb  
kes, Heves,  
Árvában. —  
Szabolcs megy  
Szab  
Szép jelleme  
tás fenséges e  
nűtt keletkező  
tézetek, szelid  
\*) Midőn tis  
ves köszön  
tajuk, eg  
közlemény

magyar nemzet méltóságát megismerik, 's az ellenszél-  
gülsőkre büntetéseket szabnak. — 18kán estve az iliriek  
fáklyámenetet rendeztek, 500 fáklyás zenével, száz  
meg száz ilir sapkás képezé az éj komoly bolto-  
zata alatt e borzasztó szép tüneményt; az egész nép-  
tömeg harsány zsvio közt jelent meg a bán-térre,  
zenészei által a népdalt, 's a „nek se hrusti“t eljät-  
szatván; a bán komolyan tekinté e ritka mozgalmat.  
Oct. 19kén felolvastatott a jegyzőkönyv, 's azon ki-  
víváság, miszerint a bán főhadai kormányzóul kine-  
vezetése ő Felsőgónél szorgalmaztassék, a jövő or-  
szággyűlés tárgyai közé iktattatott. Estve a casino-  
isták diszes táncmulatságát a bán 's többi magas  
vendég, de egy ilir sem látogatá meg. A k. biztos  
's az itélőmester igazolására elhangzottak. Az  
összes katonasereg béke sisakja alatt indult hazájába,  
's így oszlattak el a terhes felhők, melyek 3 nap-  
pal előbb Zágráb felett összevonultak, 's már senki  
sem fél segédhatalmaktól; míg a város keblében  
eltörülhetlen gyűlölség 's ellenségeskedés uralkodik,  
melly, a fölingerült kebleknek, a csak szigorú mó-  
dokkal elhárítható következtésekre mindig újabb anya-  
gul szolgál.

Midőn üdvös törvények, és szelid kormány jó-  
lékonyasága alatt a népek alkotmányi jogaikat élvezik,  
Zágrábban olly szellem hatását látjuk, mely alacsony  
gyanusítgatások, képtelen vizsgálódások, és kölcsön-  
ös pusztítások kulféje; sok k. bizottságról emléke-  
zünk hazánkban, 's hiszszük-e, hogy a jelennek is  
polgári viszonyok szolgálának anyagul? nem! e k.  
bizottságnak köre tágasb, munkálatai igen fontosak,  
mert a tárgyak szoros összeköttetése miatt lehetlen  
neki csupán azon tisztujítás kérdését fontolgatni,  
mellyben a nemesség nagyrésze kardok és szuro-  
nyokkal hajtatott szét; mellyben a nemtelenek, kik  
hamis bizottványok használásáról vádoltatnak, me-  
gyei tisztikart választották; mellyben erőszak fősze-  
repet játszott; mellyben némely főnökök nyilvános pár-  
toskodással terheltek, 17 érdemes, sok éviglen szol-  
gált tisztviselő, az ilirismus dühének áldozá becsü-  
let, és melly tisztujítás után köz helyeken ki-  
hirdetett olly határozat hozatott, miszerint minden e  
választást törvénytelennek nyilvánító, börtön-  
nel bünhődjék. — Horvátországban a polgári béke, a  
törvényhatóság iránti engedelmisség, ezek méltósága,  
's az egész magányéletben egyetértés felbomlott, 's  
egy magányos elv megállapítása forog fen, melly  
a felhevült kebleket már oda vezérlé, hogy ezerek  
becsülete azon kétes koczára tétetett, melly elveik-  
nek vagy polgári jogot adand, vagy őket fejedelem  
's törvények iránti engedetlenség borzasztó vétkevel  
bélyegzendü!

Es ezen elemek gyámja az „illyrske narodne  
Novine“ szerkesztője; ő, kit egyik részről első ha-  
zafának, másik részről gonosztévőnek nyilatkozatnak;  
— az én egyéni véleményem (mellyet az ezen hon-  
ban forrongó politikus eszmétől elkülönzők) abban  
áll: hogy e fontoló ember, kiről elhitetém magam-  
mal, hogy a tiszta nemzetiség elvét a törvény ösvé-  
nyén kívánja terjesztetni, pártjának tévedési által  
annyira el van ragadtatva, hogy ámbár átlátja a bal  
tapintatot, de — legyen éretlen hirszoj, vagy hi-  
básan felfogott következtetés, vagy tán épen le-  
hetlenség — pályájától többé el nem tér.

Többet e tárgyról mondanom annyi volna, mint  
a királyi biztosság munkálattal megelőzni; legyen e-  
lég ennyit a maga valóságában közre bocsátani.\*)  
Pozega novemb. 9én 1842. — R.

**Közgyűlések s törvényszékek ha-  
tárnapjai decemberben.** Közgyűlések:  
11kén Krassóban; 5ikén Csongrád, Gömör, és To-  
rontál megyében; 12ikén Abauj; Arad, Bars, Bé-  
kes, Heves, Pozsony, Temes megyében; 19ikén  
Árvában. — Törvényszékek: 5ikén Borsod,  
Szabolcs megyében. 10ikén Árvában.

Szabadkán kórház létesítettett.  
Szép jelleme haladó korunknak, az ember boldogí-  
tás fenséges eszméje, melly valódi czélja a minde-  
nütt keletkező philantropicus intézeteknek; illy in-  
tézetek, szelid korunk emlékeiként, mindenkor hir-

\*) Midőn tisztelt közlö urnak jelen tudósítását szí-  
ves köszönetünk nyilvánítása mellett lapjainkba ik-  
tatjuk, egyszersmind kérjük, kegyeskedjék becses  
közleményivel ezentul is szerencsesíteni bennünket.  
A szerk.

detni fogják a civilizatióbani előhaladást, 's ember-  
szeretetet; főleg pedig hirdetik azt az újon ke-  
letkező kórházak, hol az ember gyámoltalan szen-  
devő embertársának kinjait enyhítendő, segédkeze-  
ket óhajt nyújtani. — Az emberszeretetnek illy  
emlékét Szabadkán is látjuk keletkezni;  
hol, jóllehet hosszú évek során át táplálta a nemes  
bel és kül tanács, azon buzgó ohajtást, miszerint  
e népes város keblében, egy czélszerűen elrendezett  
kórházat birjon a szenvedő emberiség ápolására; de  
azon buzgó ohajtás, a szükséges pénzalap hiánya  
miatt, boldogabb időkre halasztva, sokáig teljesület-  
len maradt. \*) Azonban haladó korunkban, —  
eljött az idő, — melly a nemes bel és kül  
tanácsnak, azon jótékonyintézet létrehozására irány-  
zott dícséretes törekvését, szilárd teljesülésre érle-  
te; mert, miután azon kegyes alapítványok kamati-  
ból — mellyeket e város nemeskeblü polgárai bő ke-  
zekkel raktak le a szenvedő emberiség nevében, a  
szeretet oltárára — úgy szinte több tánczvigalom, 's  
adakozások jövedelméből, olly pénzalaphoz jutott,  
hogy magát kedvező helyzetben látna, egy czélsze-  
rűen elrendezett kórháznak létrehozására; egy alkal-  
mas, és mind fekvésére mind légkörére nézve czélszerű,  
tágas udvarral, kerttel ellátott házat megvásárolt, melly-  
hez múlt évben felsőbb helyről jóváhagyás is me-  
nyerettet, minek következtében még azon évi octo-  
berben meg is nyitott a kórház, melly, jelenleg  
3 kisebb szoba, és 2 nagy teremből álló intézet, húsz  
ágygyal, és mindenféle kényelemmel valóban bőkezű-  
leg ellátva, minden nemü betegnek — vallás-tekint-  
let nélkül nyitva áll. Elrendezése körül tett fáradsá-  
gos buzgalma t. Szárics József polgármesternek, 's  
Gyelmis Miklós népszószóló, és Kovács Antal fő-  
orvos uraknak félreismerhetlen. Csak hamar kelet-  
keztekor halásan ismeré el a lakosság ez intézet jó-  
tékony hatását, 's részvétellel kíséri annak gyarapu-  
lását. Mi pedig hön ohajtjuk: álljon e czélszerű inté-  
zet a szenvedő emberiség üdvére a legkésőbb időki!  
Romantsik orv. s.

\*) Létezik ugyan már régóta e város keblében, egy  
„gyámház“ nevezhető, 's néhány szobából álló  
intézetke, mellyben az évek terhétől elagott, 's  
elnyomorult lakosok, elhagyott helyzetükből a két-  
ségbeesés karjai közül kiszabadítva, inséges vég-  
napjaikban jótékony ápolást nyernek; de ez sem  
bel elrendezésére, sem céljára nézve, kórháznak  
nem nevezhető. R.

## Politikai fejtegetések.

### II.

#### MAGYAR FÖLDBIRTOK ÉS ÖSISÉG. (Vége.)

Eljutottunk hát theoriai vizsgálatainkban e kérdés azon  
oldalához, melly az ösiség eltörlesztésével határos. Tagad-  
hatatlan igaz, hogy a status rendelkezhetik arról, mihelyt  
látja hogy szükség esete beállott, de mindig úgy és nem  
másképp, hogy a kárpótlás eszméje átlengje az országos  
működést.

Azt már megítélni, beállott-e a szükség ideje vagy nem:  
azon alkotmányos testület feladata, melly nálunk törvény-  
hozói hatalommal bír.

Egyének kimondhatják ugyan e pont felett is igény-  
telen nézeteiket, mert hiszen az elmesafárkodásra itt igen  
szép tér nyílik fel, de azért mégis csak a kormány és törvény-  
hatóságok összesített érzetéből indulhatnak ki az illy te-  
temes módosítások. Egyének legfeljebb is köveket hordhat-  
nak az épülethez, a nélkül, hogy annak egész művészeti  
mivoltát, minőségét, oszlopzatai elrendelését 's b. már  
előre tudják, vagy meg is határozhatják. — Értekező sze-  
reány megvallja, hogy nézete szerint az ösiség eltör-  
lesztése e magyarhonban még koránti sürgetés; hogy az-  
zal még várakozni kell, míg a különben is az igen sok-  
ban módosított urbéri viszonyok eredményei bővebb ta-  
pasztalatok útján nem mutatkoznak; mert őt, hat évi idő-  
csekélység erre; jóformán még meg sem indult a működés  
egyaránt az országban, 's a számolásokra nincsenek elég  
alapzatok.

Hogy az ösiség úgy a mint köztünk fenáll, zsiabasz-  
tólag nyomja az ipart, földművelést, hitelt, — ki merné ta-  
gadni? de bármilyen sajnós is e tapasztalat, a reménylhető  
boldogságnál, mellyet az ösiség megszüntetése szülne,  
van még sokkal feltőbb kincsünk is, mellyet aligha nem  
veszedelmeztetünk a rögtöni változtatás által; és ez a  
drágább kincs nem más mint nemzetiség. Vegyük csak  
jól fontolóra a „dolgot, majd meg fogjuk látni, hogy e fé-  
lelem nem önkényű, épen nem álom játéka.

Ugyanis, a magyarságnak különös historico-politikai  
szerep jutott, a minek más országokban alig láthatni nyo-  
mát. Véres háborúi már jókor megfogyaszták magyar la-  
kosai számát; sok magyarlakta falu 's helység pusztává  
lőn a honban, 's idegen ajaku telepek behozásával kellett  
a hiányt pótolni. Emlékezzünk csak IV Béla idejére, 's ve-  
gyük gondolóra, mennyi oláh, tót, német, serb, rác és  
rusnyák lakosokat kellett behozni, hogy a népesség csak  
valamennyire is szaporodjék, 's legyenek kezek a földmü-  
velésre. De ez még nem volt elég; a belső villongás, ül-

dözés, éhség és döghalál \*) következtében ezereknél  
pusztultak, vándoroltak ki, kivált Erdélyből a magyarok.  
A két Oláhország mai magyar lakosai (mintegy hatvan  
ezer) főleg az így eltávoztak ivadékaik, kik közül Sultzer  
szerint (Geschichte des Transalp. Daciens t. II. p. 53.)  
a mult században hat ezer család vissza is akart hozzánk  
térni, de alkalmas szállás sehol sem mutatkozván, kény-  
telen kellelten ott maradt. A hozzánk költözött idegenek,  
valamint a benszületett tót és oláh népek, kevés vagy tán  
semmi ingert nem kaptak a magyar nyelv megtanulására,  
's rokonérzelmek kifejtésére. Más országokban, még Chi-  
nában is, a mandchu-tatórok az uralkodó nép szokásait, 's  
nyelvét vették fel, 's azzal egy testté forradtak. Mint a  
strutz madár gyomra felemészti még a vasat is, az erős  
nemzetiség hasonlóképp magához csatolja az idegen ele-  
meket, vérkeringésében egyesíti; de nemzetiségünk az illy  
szerecsés működés hasznát vagy át nem látta, vagy fá-  
tuma akadályoztatá. Elég az, hogy fölünk maig is mint  
merev szirtfalak elkülönözve állnak a nemmagyar la-  
kosok, számmal ugyan többen, de tehetőséggel gyen-  
gében. Már ha az a czél, — pedig más nem is lehet —  
hogy az ösiségen túladással a tehetőség köre és summája  
növekedjék, önkint adja elő magát az a kérdés: vajjon  
mi sors várja nemzetiségünket az illy nagyobb szá-  
mu és tehetősebbé vált idegen ajku lakosok mellett? annyí-  
val inkább, mert a XVI század óta politikai szerepünk  
is eltűnt Europa földéről, 's így pályánk e tekintetben is  
megkeskenyítve, úgyszólván magunknak élünk azon hit  
és remény alatt, hogy okos javítások által belső virág-  
zásunkat tán még eszközölhetjük.

Nincs nem is lehet másképp a dolog, 's ha gondosan  
átpillantjuk az 1830 óta hozott urbéri törvényeket, le-  
hetetlen nem hódolni azon böseségnek, melly a főkonkint  
hozott törvényekben kristálytisztaságban mutatkozik.

A haza atyjai megféleltek mindenben az idő kívánatai-  
nak; az urbéri tartozásokat állandó schema szerint szabá-  
lyozták; a jobbágyoknak több személyes szabadságot és  
biztosságot engedtek; a kereseti tulajdon sérthetlenségét ki-  
mondották, sőt a megválthatási szabadságot is elvileg tör-  
vénybe foglalták. Ennyi előre-lépés egy tized alatt, tul van  
minden várakozáson; másutt és máskor századok nem  
tettek felényit, 's ha tekintetbe vesszük, milly gondosan  
igyekeznek újabb törvényeink a magyar nyelv diplomati-  
ai állásában a hazában illető polczra felemelni, 's az-  
által annak megtanulására mindazokat szép uton kész-  
tetni, kik azt még nem értik; valóban nincs okunk ennyit  
most elsieltetni az ügyet, mellynek kellemes jövedője  
mutatkozik. Hiszen gyakran mondatott már, hogy a nem-  
zetek életében fél vagy egész század, egy nemzedék, ke-  
veset nyom; miért ne várhatnók hát be az időt, melly  
a megkönnyített urbéri viszonyok 's nyelvterjesztés által  
bizonyos gyümölcsöt hozand? miért kellene azon hatal-  
mat kieresztelni kezünkől, melly örzi nemzetiségünket?  
mert az úrihatóság teljes megszüntetése csak akkorra való,  
ha már nyelvünk az ország minden szegletében elterjedt,  
's a remény közel mutatkozik általános meg nemzeti-  
sedésre.

Fegyvert adni az ellenfél kezébe nem tanácsos, míg nem  
tudjuk, miképen fogja azt használni; a mellett ki volnánk  
töve most előre ki nem készült és fejlett állapotunkban az  
idegen pénztözsérek megrohanásának, kiknek anyagi ha-  
zonvadászata nemzetiségünket szinte háttérbe szorítaná.

De más oldalról nincs is okunk nagyon panaszkodni  
a megkötött földbirtok ellen; hiszen az angol legujabb  
Page t idegen létéré tudatá már a külfölddel; hogy Ma-  
gyarország sokban megváltozott, hogy a nemes jobbágya  
földjeinek csak ideális nem valóságos ura; hogy törvé-  
nyes rendelkezéseink a jobbágyokat mintegy birtokosok-  
ká tették. Gondoljuk meg azt is, hogy a nemes birtoko-  
sok száma nagyobb részint magyar, vagy velünk rokon-  
érelmű, hogy a 49 királyi város, a jász-kun és hajdu  
földek mint Erdélyben a szász és székely földek mind  
szabadok, hogy a megválthatási szabadságnál fogva idővel  
mind inkább szaporodni fognak a kötetlen földbirtokok; —  
ezeknek átfontolása meg is nyugtathat arról, hogy az utolsó  
lépés megtételére (úrihatóságok teljes megszüntetése az  
ösiséggel) még van idő.

Különböen is mű- és gyáripáros országokban is fen-  
állanak még a miénkkel hason-termesztetű nemes jószá-  
gok; az örökös megválthatások Németországban is nehezen ha-  
ladnak, mint az utolsó cikkekben meg fogom érinteni. Felső-  
Olaszországban a jobbágyok állapotja semmivel sem jobb  
mint nálunk; termeszterményekben fizetik a haszonbér-  
lők is tartozásaikat; a jobbágyok kukuriczával élnek, ruhát-  
lanok, 's földesuraiknak adások; a napzsamosok család-  
jai még nyomorultabban tengenek. Burger e jelenetek  
okait a nagy népességben és keresetmög szükiben véli  
föltalálni, 's javaslá már 1830. miképp jobb volna a földes-  
urakra mint a fiscusra nézve a magány- és status birtoko-  
kat örökös haszon-bérbe adni úgy, hogy minden 25 év  
alatt kellenék egyszer a körülmények szerint változtatást  
tenni a birtok-használásban, melly uton az iró szerint  
mintegy tulajdont nyernének a jobbágyok. (Reise durch  
Ober-Italien Wien. 1831.) Angliában mint látuk szinte  
fennállanak a feudális viszonyok; Nápolyban, az ausztriai  
német tartományokban szinte el vannak kü önözve a ne-  
mes és jobbágy-földek, tehát mi semmi esetre utolsó nem  
maradunk az ösiség eltörlesztésében.

\*) Kundmann — egy idejű író tanúsága szerint csupán 1708ban  
30.000 halt el döghalállal országunkban, mikor svábokat kellett  
behozni. Cserey Mihály pedig 1711ről írja, hogy a Nádor paran-  
csára megszámlálták a döghalálban elhaltakat és a belső zendü-  
lésben akkoriban megöletteket, ez utóbbiak száma 85.000, ama-  
zoké 31.000 ment magyar hazánkban. Erdélyben még inkább dö-  
hösödött a dög-mirigy, a kivándorlisok sűrűben történtek  
az előtt, mint azután, több okonál fogva, mellyeket itt fej-  
tegetni nincs hely. Cserey Mihály a marháknak vallott kárt,  
csupán Erdélyben, 3 millió forintra teszi

Nem is annyira az ősiség az, a mi nyomasztja a köz jólétet mint inkább a formák, melyek közt mozog, mely formákon pedig könnyen lehetne segíteni a nélkül, hogy magát az elvet most egészben feláldozzák. — Honunkban a perfolyan hoszasága, és a telekkönyvek nemléte, másfelől a hypothecalis rendszer hiánya okozzák a sok zűrzavart, idővesztést, erő- és pénz pazarlást; zárjuk el a rossz fejeit, 's a haszon belőlök tüsténti és kézfogható lesz.

Mondjuk ki minden további tartózkodás nélkül, hogy az elv, mely szerint nem es birtokot idegen és magyartalan jobbágyok nem vehetnek, tovább is fenmarad: ellenben a nemesi rend kebelében ('s tán a magyar községet is ide értve) mobilisálhatók a földbirtokok, lehet örökös adni 's venni, hozzuk be egy uttal a telekkönyveket 's az azoktól válthatatlan hypothecalis rendszert, mint az külföldön rég divatos; meglátandjuk, mi jöltevő következményei lesznek az illy módosításoknak, a nélkül, hogy nemzetiségünkön esorbát ejtenénk. A hitel mindjárt erősödni fog, a szorgalom több ingert kap, és a kamatláb néhány tized mulva bizonyosan 4 procentre leszál, ekkor aztán olcsóbb tőkékkel lehetne rendelkezni: mert a pénz es idegen is inkább fog hozzánk kívánczolni, igyekezendik nemességét 's polgárságát nyerni.

Nem kétkelhetni azon is, hogy gyárak idő múltával illy rendelkezések mellett ne keletkezzenek; mert másutt is a föld mobilisatiója és a telek könyvek, előbb hitelt és szorgalmat, majd gyárokat hoztak létre, hason-okok hason-eredményeket szoktak szülni.

Igaz, hogy termékeny földön, hol kedvező éghajlat mellett minden élelem bőven terem, a lakosok nem igen hajlandók gyárüzésre; jobban szeretik a megszokott egész-séges szabad levegőt, mint a sötét és zárt gyárak bűdös bűzét; 's a ki erről még kétkelne, vesse egybe Irlandot Angol- és Skótszággal, déli Amerikát Európával, az egyesült amerikai státusok déli részét az északiival, Spanyolországot Poroszonnal, 's meg fog győződni, hogy mindennütt a durva éghajlat lakosai azok, kik kettőzített szorgalom és gyárüzéssel pótolják lakföldük 's éghajlatuk fogyatkozásait.

Magyar hazánk szerencsés fekvése, különböző éghajlatai a földtermést és gyárüzést egyaránt elősegítik; a felső részeken, hol a népesség is tömöttebb, 's elég dolgozó kéz van, a sok erdő és folyóvíz kész szolgálata áll, kínálkozik: bizonyosan a gyárak is jobb állapotra jöhetnek, mihelyt az előzmények (föld-mobilisatio és telekkönyvek) megtették; a többi magától következik; mert Bucholtz igen jól írja „a pénz olyan, mint a fejünk felett elmenő felhők, melyeket csak ott hullanak le, hol már az ipar megfészkelte magát.“

Es ha így most előre a nemesi rend közt ('s tán a magyar községet is ide értve?) oldatnék fel a föld-bilincs, a hoszszas perlesnek valahogy vége szakadna; ennek jótékonykása kihatna a városi és jobbágyi rendre is, 's az így zárt falak közti rendelkezéssel már magában sokat nyervén nemzetiségünk, annak megerősödésével az egészre is azt nagyobb sikerrel, több biztossággal — ön-állásunk és nemzeti állandunk minden veszélyeztetése nélkül — kiterjeszhetnők.

Hogy Erdély példánkat követné, igen valószínű, sőt a két ország összeforrásával a kölcsönös birtok-mobilisatio még több eredményre vezetne.

Reménytelenül hosszúira terjedt értekezésem; de illy fontos tárgyakat nem lehet eléggé magyarázni; és mégis mennyi mondanivaló volna a telek-könyvek 's perrevide-tések felett, melyeket itt mellőzni kénytelen vagyok, hogy a második főkérdésről u. m.: a szóban forgó megvál-tásról, egy új cikkben szólhassak, 's azzal a földbirtok-ról megkezdett elméleteimet bevégezzem.

Kállay Ferencz.

### Hirlaplai kalászkok.

**Pesti Hirlap.** (198 sz.) Vezércikkje „Adóki-vetés“ fölliratot visel, de jobbadán adó-elfogadásról beszél, természetesen a nemesség által, és jóslá-sokba ereszkedik, alternatívákat téve föl a jövő or-zságygyülésnek és tárgyban működése iránt, 's jóslá-sai beteljesedése biztosítékul talán jobb kezét merné fölteni. Már ez megint nevetséges modor egy politikai „nagy fontosságú“ lap hasábjain 's egy kö-zönség és országgyűlés ellenében. Az a „fogadni merné-“ az a „kezünket mernők fölteni“ az a „ha Istentől van“ 's több hasonló közbeszédbe szójár-atok elcsuszthatnak némely körben 's társalgás alkal-mával; de midőn egy közönséggel szól valaki, mellyet tisztelni kell, már csak azért is, hogy legalább a részben viszontiszteletet igényelhesen: ha nem épen pajkosdiságnak, mindenestre gyengédtelesség-nek tartjuk az efféléket. A cikk végén kö t e l e s s é g e ü l t e t e t i k a közlebbi országgyűlésnek a s z e r k e s z t ő által \*, hogy annak „okvetlenül határozni kell“ arra néve: minő tárgyak szolgáljanak az adóki-vetés alapjául. Mi esendesen elvárjuk, vajjon engedelmesskedendik-e az országgyűlés és hatalomsza-vakban foglalt követelésnek, hogy nemondjuk — parancsnak. — Az „Értekező“ e cím alatt „Házi költségszámítás és adóki-vetés Pest megyében“ közli a Pestmegye által e tárgyban kiküldve volt választ-mány munkálatának első részét, mellyről e lapok már méltányol dicsérettel tőnek említést. — Az adó-

\* Halljuk, uraim, halljuk!!

Szerk.

ki-vetés tárgyában alapos nézeteket tanúsító czikk Karap Sándortul a felesleg fizetett adó-rovatrul szóló.

**Jelenkor.** (94.) Elmélkedő czikket kezd meg városainkról, 's mindjárt elején azt igyekszik bebizonyítani Verb. III. R. S és 9 czimének szavai-ból, hogy hajdan a polgárközség nem csupán a most polgároknak nevezett kiváltságos osztályból kül-lön, hanem minden városi lakost együttvéve állott, 's így a városi lakos és polgár között semmi külön-b-ség nem volt. — A „Társalkodó“-ban bevégeztetik a mult számban dicsérve említettük „Sequestrum“ fölliratu czikk, mellyből irányismertetés végett né-hány pontot ide iktatunk. — „Mikor tehát tulzóink oda izgatnak, hogy a nagy birtok végetlenül apróz-tassék el szeszonyi osztályokkal, ősiség és majora-tus törlesztésével azon okbul, mivel nagy birtok mellett a földmivelés rosszabb karban állana, 's a termés kelletinél kevesebb volna, a népesedés pedig előre nem mehetne: akkor bizony kevés hasznát veszik bő olvasásuknak.“ — „Igy a földbirtok elaprózásából forogható, vagy ingóvá tételéből várt dicső haszon azon zavart fogalmaknak egyike, mellyekkel a he-behurgyan haladó rész nemcsak magát, hanem más-okat is, mystificálja, mert hogy a pénz sebes forgá-sa üdvös, azt minden nemzet megismerte; 's azért állítottak bankok, váltó-törvények: de hogy a föld-forgás is hasznos volna, azt, nem hiszem, hogy a legbőlebb fontolatlanul haladó is meg tudná mutat-ni. Hisz urak! ezerszer megvitott státuszgazdasági axioma az: hogy a földmivelésre néve még a rövid 3. 6. 9. évi haszonbéri szerződés is igen károsak.“ — „Ha a földnek a jó istentől adott természete olyan, hogy hoszszabb szorgalom emelheti nagyobb termés-re; ha a gazdasági állatok olyanok, hogy hosz-zas fajtatás, 's vigyázat mellett nemesisithetők; ha az erdősegek olyanok, hogy csak a maradéknak, nem pedig a szorgalmas plántálónak kamatoznak: bizony az ingóvá tett földbirtok csak nyomort hozhat a szép hazára.“ — „De ezek tán megfontolást kíván-nak, mellyeket a tulzók, m i n t minden fontoláskan gyűlöltői, tenni nem hajlandók, sőt a fontolva ha-ladókban is nyílt elleneik, 's így hihető, hübele-balázstul várják a haza üdvét.“ 's a t.

**Nemzeti Ujság.** (94.) „Korunk ügyei“ rovatában „Párvalok és adó“ czim alatt hasonlítást tesz Erdély és Honunk közjogi elsőbbsége iránt, vonat-kozással és czáfolólag a P. H. e tárgyú régebbi cik-ke-re, — mellyben szokott határozottsággal monda-ték ki, hogy Erdély mindenben túlhaladja Magyar-országot.

**Hírnök.** (92.) Melléklapjában a méltányolva említett hazánk mult és jelen állapota felől elmélke-dések folytattatnak (V.) B á r á n d y tól, kinek egy esillag alatti jegyzéke igen érdekes tudósítással le-pi meg az olvasóközönséget, azzal t. i., hogy „egy vág-melléki szikla tövében (?) rejtezik (?) egy Ver-bőczytól eredetileg magyar nyelven írt 's János királynak dedicált, Magyarország harmas törvénykönyv- (?) egy esinos nyomtatásu 's meglehető tisztá ma-gyarságu példány ex libris Petri Szápary.“

**Athenaeum.** (62, 63.) Elbeszélést közöle cím alatt: „Az igazság egyik mártírjának életpályája,“ mellynek czime többet ígér mint tartalma nyújt. — Tarczaja igen alapos bírálatot ad Schakespeare Othelo című 3 fvonásos szomorujátékáról, melly nemz. színházunkban f. h. 10ikén adaték. Rokonnézetek valának e darabnak minő alakban történt színpadra-hozatala iránt a Pester Tageblattban és az igen ha-zafias irányu 's nemzetiségünk szempontját híven kö-vető „Ungar“-ban. Csak egyedül a Regélőnek van-nak e tárgyban is (most) más nézetei. Ő nem a da-rab sértő kifejezéseit akarja kihagyatni, nem a mű-vet akarja a század szelleméhez 's izléséhez (színi előadásban) idomíttatni, hanem a közönséget akarná visszahelyezni a Schakespeare korabeli nemzedék helyébe. Már ez csakugyan nem haladás!

**Regélő.** (94.) Bevégi a „szerelem gyermeke“ című, 's tartalma szerint itélve valóban fiatal író tollából került elbeszélést. — Hirlaplai bojtor-jának rovat alatt ismét kötelőzködés van e sorok írója és Bajza ellen. A bojtortános G. haragszik, mert Bajza válaszául a Vachot-Lauka-per ügyében az mondaték (L. hirlaplai kal. 93 sz.) hogy ő t. i. Baj-za a „férfiasság 's komoly illedelmesség“ hangján szól. Garay e szavakból illyesmit látszik érteni, hogy B. az igazság és czáfolhatatlanság mestere gyanánt van föllállítva. Szeretnők látni hogyan bizonyítná be G. ur akár ezt akár az idézett szavak ellenkezőjét, t. i. hogy Bajza gyermekesség 's könnyelmű botrányos-

ság hangján szólt; mert ezt kell bebizonyítania, ha-hogy állításunkat meg akarja czáfolni.

### K Ü L F Ö L D.

**Oláhország.** Az oláhországi eseményekről illy értelemben ír az Allg. Zeitung egy levelezője: A zultáni biztos oct. 28án hagyá el a giurgewoi veszteglőházat, 's Bukarestbe ment. Ghika Sándor fejdelem, épen ekkortáiban tért haza egy körutazásáról, mellyet az ország kerületében tőn, hol a nép őt mindenütt szeretet 's hálával fogadta; ő már 21én híret vette Konstantinápolyból az ellene kelt határozatnak. Nem panaszkodván szerencsétlensége miatt, 's annak engesztelésére legkisebb kísérletet sem te-vén, zaj nélkül ment be Bukaresbe, 's elutazásra készült, melly másnap meg is történt, miután a leg-jelesb három miniszterium főnökeit ideiglenes kor-mányszósággá alakította. Ghika Constantin, az oláh katonaság főnöke még hivatalában van, 's még eddig-elé nem hallani hivatalnokai változtatásokról. Az or-zság esendes, 's meghajol a dolgok hatalma előtt, annak tudatában, hogy a fejdelem letételét ellen-állhatlan akarat létesíté. — Jászvásárból érkezett tudósítás hírtul adja Suwarow hg. az orosz hadminisz-ter segédtszójének oda megerkezett. Suwarow szá-raz földi utazást tesz az europai török földön keresz-tül a Dunától a Balkanon át egész Stambulig, hon-nan Azsiába szándékozik.

Legújabb hírek szerint gróf Suwarow, orosz tábornok Bukarestben van, ki octob. 30kán legnagyobb sietséggel érkezett Oláhország fővárosába. Az egész tartomány rendkívüli aggodalomban van legközelebb jövendője fölött. Az újabb események mely benyomást okoztak a nép minden osztályiban. Egyébiránt mindenfelől nyugalom uralkodik, ha t. i. egy nemzetnek jövendője iránti aggályos várakozását nyugalomnak nevezhetni.

**Törökország.** Konstantinápoly, oct. 26. Még nem tudni, kit fognak Ghika helyébe fejdelemül választani. Itt azt hiszik, hogy Oroszország szándékozik Havasalföld fejdelemségét ez alkalom-mal, vagy utóbb Sturza fejdelemnek adni, hogy az által Moldva 's Havasföld egyesíttessék. Az ottani na-gyok békétlen 's ingatag szellemöknél fogva jósol-ható, hogy e fejdelemmel sem volnának sokáig meg-elegedve, 's letételét nem sokára kívánák. Ez volna azon időpont, hogy Kisseleff orosz tábornokot, ki Havasföldön letelepedett, meghonosodott, 's nagy befolyással bír, megválasszassák, 's az egyesült két fejdelemség kormányzójává tegyék. Tovább! E köz-ben azon voltak, hogy a bolgárok felszabadítas-sanak a török járom alól, és a többi fejdelemségek példájára saját fejdelmet nyerjenek. Akkor nem lesz egyéb hátra, mint hogy Oroszország Szerbia és Bol-gárföldnek egy az ő érdekeinek hódoló fejdelem alati egyesítését eszközölje, 's végre kedvező alkalom-mal a bolgár-szerb, 's oláh-moldva fejdelemsége-ket egy egyesült országgá, saját alkotmányval, sa-ját hadsereggel 's at. bíróvá tegye. 'S majd egyszer csak arra viradunk, hogy az egész egy orosz tar-tomány lesz. Illyeket jósolnak itteni politikusok. Le-het, hogy ezek nagyon is messze járnak gondolata-ikkal, azonban közép élességű szemmel is láthatni, mikép Oroszország minden esemény alkalmával erő-sebb lábra áll a keleten, mikép nőttön nő erkölcsi hatalma 's befolyása a török határvideken, 's az or-zság fővárosában. Butenieff úr kellő órában küldetve Stambulba, mindent hasznára fordít, mit diplomati-cus ügyessége, hosszu tapasztaláson alapuló ismere-tei a török állapot, szokások és jellemekről, kezé-be játszanak, 's ezt annál nagyobb szerencsével teszi, minthogy épen most nincs senki, ki kellő erő-vel bírna, hogy vele szembe szálljon.

**Görögország.** Atheneben nagy benyomást szült a szerb és havasalföldi ügyek váratlan fordula-ta. A letett két fejdelmet általában görögbarátoknak tartják; jelesül említetik, hogy Obrenovics nem rég dusan megajándékozta az Otto-egyetemet. Azt mond-ják, hogy a dolgok illy helyzetében bármi szerző-dés szerinti biztosítás sem állhat meg szilárdan Tö-rökországban, ha kény szerint leteszik a fejdelme-ket, holott egyiknek örökségileg, másiknak élethosz-zantig adatott ama föméltóság. — A beköltözött kretaiak közül többen visszatértek, 's még töb-ben szinte készülnek az elmenetle, 's pedig azért, mivel nem nyerhetnek tulajdon jogot azon birto-kokra, miket nagy részben már Capodistrias jelett ki számokra, holott török ügyvivők által kedvező a-jánlatok tételnek nekik. — Zante szigetén véreng-ző összeütközés történt a lakosság 's angol őrség közt.

### Nagybr

jobb hírek sz  
szorgalmat fo  
telenül tanusit  
rás általában  
ropai őrségek  
Oct. 10én Be  
vedett, legén

A leguja  
tatók. Csak a  
kat kissé nyu  
rint Oroszorsz  
hogy az an  
nem azt tiszte  
E körülmény  
mindig 's min  
lépni, 's ez  
egész keleti ü  
lag-óriás egy  
renditné esés  
A cathol  
nő, 's úgy lá  
tatik. Több h  
zelében, hír  
plom fog épül

### Franc

szágról irt lev  
benyomást es  
szörnyű felüle  
alatt csak fels  
nak, mellyet  
tálal ki. Egyk  
könyváros, h  
ott utcai sub  
igaz. Evek óta  
csak most ke  
úr, ki őt het  
ja közt, hata  
minden állapo  
levelező. Mit  
dölyfős önhü  
egy hetet tölt  
állapodik meg  
folytatott utj  
csönkításokka  
vetségesebb b  
nemzetünk, n  
mivoltáról?

A francz  
gán tanácskoz  
ország egészé  
negerügyi sze  
Ennek követk  
tekintetből ny  
berekeszték.

azt adja, hogy  
len nyilatkoz  
terium magavi  
dás mint a felh  
1830ki charta  
zödvénykötés  
kormányt jogs  
most képtelen  
tésére. — Ig  
gyan e tárgy  
jegyzőkönyv  
történni enged  
újabb figyelme  
az 1831 és 1  
ben tovább is  
latkozttatá, h  
ama szerződ  
vonakodás a  
Párisból a br  
getés úgy lát  
tőn. Azonban  
20kai szerző  
légadni ezen  
azt beszélük,  
megsemmisite  
a hajókatatás  
által törölteth  
ban van: vag  
risból, vagy  
cabinet.

**Spanyo**  
foglalkodtatja  
királynő férje  
a cortes gyűl  
megegyezését

**Nagybritannia.** Jamaica ből érkezett legújabb hírek szerint a szabad négerék mindinkább több szorgalmat fordítanak gazdasági ügyeikre, mi kétség-telenül tanúsítja művelődésük emelkedését. Az időjárás általában kedvezett a földművelésnek, 's az európai őrsegek egészségi állapotja tetemesen javult. Oct. 10én Bermuda közelében Isis gőzös törést szenvedett, legénysége Medway gőzösrre menekült.

A legújabb tudósítások Keletindióból megnyugtatók. Csak azon egy körülmény látszik az angolokat kissé nyugtalanítani, hogy a Globe állítása szerint Oroszország nem csak batorítja a kínai kormányt, hogy az angolok követelésinek ellenálljon, hanem azt tisztekel 's hadi szerekkel is gyámolítja. E körülmény eléggé tanúsítja, mikép Oroszország mindig 's mindenütt iparkodik az angol érdek útjába lépni, 's ez nem csak magára Angliára, de az egész keleti ügyre nézve fontos; mert ha e két világ-óriás egymás ellen harczra talál kelni, az megrendíté egész Europa nyugalmas helyzetét.

A catholicismus munkássága Angliában nőttön nő, 's úgy látszik, tetemes pénzalap által gyámolítatik. Több helyen új kápolnákat építenek; Dublin közelében, hír szerint új apácza-zárda 's pompás templom fog épülni.

**Franciaország.** Gutzkow Franciaországról írt levelei Parisban részint semmi részint rossz benyomást csináltak. Általában panaszkodnak a szerző szörnyű felületessége miatt, ki öt heti tartózkodása alatt csak felszínes habját ragadta fel Franciaországnak, melyet a német közönség előtt való gyanánt talál ki. Egykor ezt mondá egy szelleműs német könyvtáros, hogy ki valami városról írni akar, annak ott utcai suhancznak kelle lenni. Ez főleg Parisról igaz. Évek óta ott lakozó németek megvallják, mikép csak most kezdik azt lassankint ismerni, 's Gutzkow úr, ki öt hetet töltött ott folyvásti látás és hallás zaja közt, határozott ítéleteket mond Franciaország minden állapotairól. — Illy értelemben ír egy párisi levelező. Mit mondjunk mi magyarok, midőn némely dűlyfős önhittséggel telt külföldi nem öt de alig egy hetet tölt magyar ég alatt, 's legfelebb Pesten állapodik meg egykissé Dévéntől Orsovaig gőzösn folytatott útja közben, 's aztán a legirgalmatlanabb csonkításokkal, a legvadabb fonáksággal, 's legnevetesegebb bölcseséggel telt köteteket ír helyzetünk, nemzetünk, nemzeti életünk, és szellemi működésünk mivoltáról?

A francia követ St. Aulaire grófa londoni magán tanácskozásban úgy nyilatkozott, hogy Franciaország egészen visszavonul, 's az 1841 dec. 20kai nezerügyi szerződvényt többé megerősíteni nem fogja. Ennek következtében az eddig Franciaország iránti tekintetből nyitva hagyott jegyzőkönyvet formászerint berekeszték. Franciaország visszavonulása okiul azt adja, hogy a francia közvélemény a megerősítés ellen nyilatkozott. Ez eléggé jellemzi a francia miniszterium magaviseletét. Anglia nem annyira a megtáadás mint a felhozott ok miatt boszankodik, minthogy az 1830ki charta nem említi a közvéleményt mint szerződvénykötesre nézve ítelethezó tekintélyt, hanem a kormányt jogosítja fel illy kötésekre; e kormány pedig most képtelenné látszik valami egyezvény megkötésére. — Igy irnak Londonból; Parisból pedig ugyan e tárgyra vonatkozólag imígy: A megerősítési jegyzőkönyv végre berekesztett. Aberdeen lord ezt történni engedte a nélkül, hogy Guizot urhoz eziránt újabb figyelmeztetést intézett volna; de kívánja, hogy az 1831 és 1833ki szerződvények egész terjedelmükben tovább is fenálljanak. St. Aulaire grófnak kinyilatkoztatá, hogy a francia kormány részéről e vagy ama szerződvényi föltétel beteljesítése iránti bármi vonakodás a st. jamesi cabinetet arra bírná, hogy Parisból a brit követet visszahívja, — 's e fenyegetés úgy látszik, Guizot urra igen mély benyomást tön. Azonban a francia kamarák, melyek a dec. 20kai szerződést megsemmisítették, alig fognak megelegetni ezen első diadalukkal. A követek mindenütt azt beszélnek, hogy a kamra legközelebbi ülésében megsemmisítendí az 1831ki szerződvényeket, mivel a hajókatatási jog egyszer 's mindenkorra csak ez által örökléthezik el. Guizot ur igen komoly dilemmában van: vagy el fog távozni az angol követ Parisból, vagy a felirási vitatkozásban megbukik a cabinet.

**Spanyolország.** A spanyol lapokat folyvást foglalkodtatja azon kérdés: ki választassék Izabella királynő férjéül? Némely lapok okoskodása szerint a cortes gyűlés már meg nem tagadhatja ez iránt megegyezését, — kötelességét azonban nem helye-

sen tenné, ha egy Coburgot vagy egy Orleanst választana. Spanyolországban nagyon tartanak azon ország befolyásától, mely férjet küldene Izabellának. Francisco de Paula infans fia volna a harmadik versenyző, 's noha róla nem igen sok nagyot 's dícsőt mernek föltenni, családja szelleme szerint ítélve, még is inkább ezt tartják választandónak, mert ő fiatal, magas születésű, 's olly közel áll a trónhoz, hogy a körülmények úgy hozván magokkal, az alaptörvény értelmében őt magát is királynak lehetne választani, — de főleg azért is, mivel ő spanyol. Ezenfelül igen kedvelik országserzte a fiatal infanst, ő vitézségének jeleit adá carlisták elleni harczokban, tudományokban nem járatlan, 's mint beszélnek, a fiatal királynő szívét is meg tudá nyerni. Csak attól tartanak, hogy az anya 's nagynéne befolyása által ujlag eselszövények 's kalandok keletkezzenek az udvarnál.

**Portugallia.** A kincstár zavara még folyvást tart; hogy némileg segítsenek ürességén, kis kölcsönöket vesznek föl roppant kamatra, 's míg néhány tisztviselő díjait ezekkel kifizetik, a kincstárt még nyomoruabb állapotba sülyesztik, 's számtalan más hivatalnokok mégis fizetetlenek maradnak. Egy lissaboni pénztözséértől 100 conto reit vettek föl, 's az ellenzéki lapok, melyek mindent kikutatnak 's felturkálnak, állítják, hogy Londonban is 300 contot kölcsönöztek tetemes uszorára. Azonban a milly helytelen a pénzügyi miniszterium cselekvésmódja egyrésztől, épen olly képtelen a lapoknak irántai magokviselete. Ezek ugyanis folyvást a miatt zajognak, hogy a status szolgáit éhen halni engedik; ha pedig a kormány egy vagy más módon pénzt terem az éhség csilapítására, ismét zajognak. De senki sem tud a nagy zavarban módot találni, mikép lehessen a zavart gazdaságon javítani. Évek óta a legkülönműbb 's mindenszinű emberek fordultak meg a miniszteri polczon, de egyikök sem bírta a szekeket kirántani a sárból, sőt azt mélyebbre sülyeszté, 's főleg azok, kik, mielőtt polczra juttottak, leghangosabban lármáztak a rendtelenség ellen. Csak gyökeres orvoslás segíthetne a bajon. Illyet most, úgy látszik, a királyné háztartásában akarnak megkísérteni. Minden fölösleges és alkalmatlan egyént elbocsátanak a szolgák sorából, 's ime ezen is fenakadnak némely lapok 's gáncsolják, épen azok, melyek előbb az udvar pazarlása miatt panaszkodtak. — Ujjonczokra formászerinti hajtóvadászokat tartanak, 's kivétel nélkül elfogják a vásáron levő vagy egyházból jövő embereket, kiket azonban jobbadán ismét szépen elbocsátanak, ha van mivel kiváltaniok magokat. — Az igazságszolgáltatás szinte rossz lábon áll; így például Coimbraán évek óta vannak bebörtönözve bűnösök 's ártatlanok kihallgatlanul, csupán mivel nincs alkalmas hely törvényszék-tartására.

**Olaszország.** Hírlík, hogy Szicilia egyik legjelesb városa Syracuse nagy erősséggé fog átváltoztatni, mely képes legyen 16,000 emberre menő őrseget magába fogadni. Azon lakosoknak, kik hajlandók elhagyni a várost, kármentesítés ígértetik, 's más lakhelyekre fognak szállíthatni. Ezen emberek egy nem régi terv szerint azt reménylék, hogy a hajdani fényéről annyira lesüllyedt város emelésére szabad kikötői jog fog adatni; e reményről azonban most hihetőleg le kell mondaniok, ámbár kétségtelen, hogy a hely fekvése, pompás kikötője 's főleg az által, ha a kereskedés ismét régi rövidebb útját folytatná Keletindióba Egyiptuson át, csak hamar felvirágozandhatnék a város 's velé a sziget nagy része.

**Németalföld.** A kormány törvénytervet akar a kamarák elé terjeszteni, mely szerint felhatalmaztassék a hollandi Limburg néhány csekély részét Belgiumnak engedni. Mondják, hogy az új szerződvény mindkét részről teljesítése után Belgium Amsterdamban 100 millió forintnyi kölcsönt akar fölvenni. Hollandában általános az öröm a felett, hogy a szomszéd országgal minden viszályok kiegyenlítvék. Reménylik, hogy a már is igen fontossá lett kereskedési közlekedés még terjedend, 's a két ország átlátandja, hogy mindkettőjöknek csak egy jövődjök van. Ha Franciaország Belgiumot szorosabban találná magához 's vámügyéhez csatolni, kétségkívül Németalföld is távolodnék Németországtól, 's mindinkább a belga-francia érdek felé fogna hajlani.

**Belgium.** A külügyek minisztere a képviseli kamarában megerősítés végett terjeszté elő a Spanyolországgal kötött szerződvény tervét. E kötés Brüsselen oct. 25kén tétetett, öt évre, mely szerint

kölcsönös engedélyek állapítottak meg egy részről a belga lenszövetekre, más részről a spanyol borokra. 's olly spanyol gyümölcs 's olajra nézve, mely egyenesen spanyol vagy belga hajókon szállítatik. A finanszminiszter előadá az 1843ra szolgáló költségvetést, mely 112,816,732 fr. tesz.

**Egyiptus.** Mehemed Ali nagy zavarban van a földművelés iránt. A Nil, miután már legmagasbra dagadottnak hívék, újra áradozott, 's még nem tudni, milly iszonyú pusztításokat vitt a víz véghez. A marhadögvész még folyvást dühöng, 's félő, hogy az ökrök nagy fogyatkozásában marha sem lesz elége eke elibe való. Minthogy alaposan félhetni éhségtől, a kormány eltíltta minden élelem-kivitelét. Az arabok gyűlölsége az európaiak ellen mindig növekszik, 's a legdurvább, sőt vérengző jelenetekben tör ki; — mit ha szigorú fenytés nem korlátoz, úgy az európaiaknak itt igen szomorú sőt veszélyes jövődjök lesz.

**Szýria.** Egy angol málhanaszád Marseillebe Alexandriából, octob. 25éről következő újságokat hozott: A druzok]és maroniták tömegesen fellázadtak, köztök a legnagyobb egyetértés uralkodik, a törökök minden helyeikről visszavonultak a hegyek közül, az összesült népességnek ellen nem állhatván. Beyruthból pattantyusság küldetett ellenök, de az el nem hathatott a hegyek közé. Egy Beyruthból megindult karavánt a fellázadtak kifosztottak, de megkímélték mindazon árukat, melyek európai, szýriai, 's keresztény tulajdonosoké voltak. Ez legalkalmasabb válasz azon írományokra, miket Szelim bey minap Szýriából Stambulba hozott. Átlátandják-e a cabinetek, mennyire veszélyes a Porta igazságtalan követelésinek engedni? 'S a zultán miniszterei meg fognak-e győződni, hogy ravaszkodáson alapuló politika egyenesen Törökország romlására vezet?

#### Vegyes közlések.

— Franciaország pecsétőre hivatalosan tudósít a zálogügyi reformról, mire nézve némely hírlapok hasznos nézeteket közölnek e fontos intézkedésről. A Presse a többek közt azt mondja: ha a mezei gazdák hitelügyének rendszerítése, melyre szükségkép vezetendnek azon változtatások, miknek eleméit a közigazgatás előkészíti, lényeges dolog, 's mi ezt részünkről több ízben állítottuk, észre kell venni, hogy az előkészítésére 's tanulására fordított időt koránsem tekinthetni elveszettnek az országra nézve, mert ez még nincs olly helyzetben, hogy abból hasznot vonjon. — Talán mi nálunk sem ártana illy 's hasonnemű tárgyakban meggondolni, vajjon nem jogtalanul kárhoztatjuk-e késedelmesség gyanánt előkészítéletét olly fontos országos változtatásoknak, miktől a hon egykori boldogsága függ, de miknek rögtöni behozatala még hasznot nem, rögtönzött rendszerítésök pedig kárt és veszélyt igen is képes volna előidézni.

— Visszaszámítólágy így tűnik fel Franciaország jelen 's volt népességi állapotja: 1841ben 34,494,875; — 1836: 33,540,910; — 1831: 32,569,223; — 1826: 31,858,937; — 1820: 30,461,875; — 1806: 29,107,425; — 1802: 27,349,003; — 1789: 25,065,883; — 1784: 24,800,000; — 1762: 21,769,103; — 1700ban 19,669,320 lakos. E terület 142 év lefolyása alatt 14,825,555 lélekkel szaporodott, olly arányban mint 100hoz 75.

— Mehemed Ali vámpénzszedést akar létesíteni a Nil folyón a Delta fejenél; ez már Napoleon gondolatja is volt, ki e fontos ponton akará Egyiptus fővárosát alapítani.

— A vámigazgatóság jelentése szerint Franciaország 1841beni összes hajózási kereskedése gyarmatival 's kül országokkal 1,556 millió frank értékűre ment, mely összegből francia hajókra esik 652 millió, külhoniakra 904 millió.

— Legújabb tudósítások szerint a francia 's orosz udvar közti feszültség megszűnt, kiegyenlítettven az annak alapul szolgáló vitapont. — Igy csakugyan igaz, mit némelyek jósoltak, hogy a nevezett két udvar mindinkább közeledik egymáshoz, 's még lehetséges egy orosz francia, 's pedig talán angol-elleni szövetekezés.

— Victoria királynő Wordsworth Vilmos idős költőnek, ki az angoloktól most annyira magasztalt „Tengeri iskolának“ feje, 300 ft. sterlingnyi nyugdíjt rendelt. Ezen iskola iránya egyszerűség és természetességre céloz, ellentétben Byron és Moore erőtetett sajtolt modorával.

Szerkesztő: S z e n v e y J ó z s e f.

# HIVATALOS JELENTÉSEK.

## Csődök.

40112. Bács vármegye törvényszéke legközelebb jelentvén, hogy König Simon ó-szivázi lakos ellen csődületi pert rendelvén, a hitelezők megjelenésére 1843. évi január 18dik napját tűzte ki határidőül, ugyanez kihirdetés végett olly hozzáadással iratik meg: hogy ideigleni tömeggondnokká O-Szivác helység jegyzője Paulovits János nevezetett. Költ Mindszent-hó 31én 1842. 1-3

40113. Bács vármegye törvényszéke jelentvén: hogy javában megfogtakozott ó-szivázi kereskedő nemes Svorteczky Károly hitelezőinek csődületére 1843. évi január 18ik napját tűzte ki; tömeggondnokká Paulovits János ó-szivázi jegyzőt nevezvén. Költ Mindszent-hó 31én 1842. 1-3

40114. Baranya vármegyének törvényszéke Ráczmetske helységbeli kereskedő izraelita Bachraclh Mayer tömege ellen csődpert határozván, és megjelenési határidőül f. é. december 12, 13 és 14ét tűzvé, ideigleni tömeggondnokká Goócs József, perügyelővé pedig Radenics Ferencz, ügyész és táblabírókat nevezte. Költ Mindszent-hó 31én 1842. 1-3

40115. Fejér vármegye törvényszékének jelentése szerint, mártonvásári gyógyszerárus Pintér József hitelezői csődületének határnapja 1843. évi január 2ra tűzvetvén ki, perügyelőül Nagy Sándor tiszti alügyész, tömeggondnokká pedig Hollósy Károly főszolgabíró nevezetett. Költ Mindszent-hó 31én 1842. 1-3

40135. Zólyom vármegye második alispánja jelentvén, hogy radványi lakos előbb Sztkeereszty most Czvanziger Johanna ellen csőd rendelvett, 's a hitelezők megjelenésére jövő 1843. évi január 26ik

napja határidőül tűzvetvén ki; ideigleni tömeggondnokká Hudoba Pál szolgabíró, perügyelővé pedig Hudoba János tiszti főügyész nevezetett. Költ Mindszent-hó 31. 1842. 1-3

40398. Pesti szabó Kugler József ellen csődpert rendelvett, a hitelezők megjelenésére 1843. évi január 3ka tűzvetvén ki határidőül, perügyelővé Röck István nevezetett. Költ sz. András-hó 8. 1842. 1-3

41059. Pest vármegye törvényszéke legközelebb jelentvén, hogy Endrédy Károly és hitvese Majláth Vinczentia ellen csődületi pert rendelvén, a hitelezők megjelenésére 1843. évi január 16ik napját tűzte ki határidőül, ideigleni tömeggondnokká Saller István, perügyelővé pedig Emey János ügyész nevezte ttt, Költ sz. András-hó 8án 1842. 1-3

40135. Szabad kir. Pozsony városa tanácsa Hecht Antonia és Pollák David helybeli kereskedő társak hitelezőinek csődületére jövő 1843. évi január 9. napját tűzvé ki határu, egyszersmind pergondnokká Schaezel András tiszti alügyészt nevezte ki. Költ Mindszent-hó 31én 1842. 1-3

40360. Pest vármegye törvényszéke jelentése szerint, vagyonban fogyatkozott Battal Antal hitesség ellen csődületi per rendelvett, 's a hitelezők megjelenésére jövő 1843. évi január 16ik napja tűzvetvén ki; tömeggondnokká Bod Pál, perügyelővé pedig Gegus Sám. hitességzek választattak. Költ Mindszent-hó 31. 1842. 1-3

40397. Vagyonbuktott pesti vendéglőbérő Langner Ferencz Károly és neje született Veber Józsefa hitelezői csődületének határnapja 1842. évi december 16kára tűzvetvén ki, perügyelőül Szalazár Károly hitességvéd nevezetett. Költ sz. András-hó 8. 1842. 3-3

40396. Pest városa törvényszéke Streit Vilmos elleni csődpertbeni megjelenésére 1842. évi december 30át határidőül kijellevén, perügyelővé Kollmann Károly hitességvédet nevezte. Költ sz. András hó 8. 1842. 3-3

41324. Pest vármegye első alispánja jelentvén, hogy Vác mezővárosa tanácsa Ujhelyi János ellen rendelt csődpertben annak megnyitására f. é. december 30ik napját tűzte ki határidőül, ideigleni tömeggondnokká Palik Mátyás tanácsnokot, perügyelővé pedig Korber Károly ügyvédet nevezvén. Költ sz. András-hó 8án 1842. 3-3

## Váltótörvényszéki idézések.

8558. Fudgyas Gusztáv jelenlegi hol tartózkodása tudva nem lévén, Reinlein János által ellene 37 pfr. 12 kr. iránt a királyi pesti e. b. Váltótörvényszék előtt indított váltóügyben, a V. T. II. r. 214. §. értelmében neki f. 1842. december 31. reggeli 9 órája, ollyképen tűzvetik ki megjelenési határidőül, hogyha akkor személyesen vagy törvényes képviselője által meg nem jelenedik, az idézett §. értelmében törvényszékieleg fog védelmére gondnok rendeltetni. Költ Pesten az e. b. k. Váltótörvényszék 1842. nov. 24. tartott üléséből. 1-3

8616. Calderoni Istvánnak, Voigtländer Zsuzsanna elleni keresetére folyó évi octob. 17én 7591. szám alatt költ idézésnek kézbesítése iránt folyó évi novemh. 16ig mint e végett kitűzött napig válasz nem érkezvén, alperes a vltkönyv II. r. 213. §a szerint ezennel értesítettik, hogy az érdeklött kereset folyó évi november 30án reggeli 9 $\frac{1}{2}$  órakor fog tárgyalatni. Költ Pesten a kir. e. b. Váltótörvényszék 1842. évi nov. 21. tartott üléséből. 1-3

## 1843diki január 14kén határozottan és változatlanul huzatni fog azon nagy jószág- és pénz-sorsjáték

mellynek nyereségei a Bécs közelében Neudorf mellett 107dik szám alatti és Alsóausztriában Steinerauban 6dik és 8dik sz. alatti igen szép falusi jószágok, vagy 335,000 frt v. cz. terv szerinti váltság. E sorsjátékban van 24,570 nyerő a nyereségek pedig összesen 642,480 v. cz. frtra mennek.

A fent kitelt nyereségen kívül ezen sorsjáték részvényeseinek jegyei játszani fognak f. e. december 1ső és 15dik napjain

az 1839diki cs. k. kölcsön minden nagy nyereségeire, nemkülönben az Eszterházy hg-féle sorsjátékra.

Öt sorsjegy vásárlásánál, a különösen kedvező nyereségű ingyen-jegyekből, mindaddig, mig ezek elnem fogynak, egy ráadásul fog adatni.

irószobája, Bécsben a belvárosban régi huspiacson 707. sz. a. **Sorsjegyeket ezen nyereséges sorsjátékra kaphatni Pesten M. Lueff** illatszárús kereskedésében. Minervához: a hajóutezában. 3-5

**Birói árverési hirdetés.** Kovacsóczy László tbiró urnak Pestmegyében Felső-Dabas helység, és ezzel határos inártsi pusztabeli, (Peattól 4 órányira fekvő) zár alatti ingatlan javai; u. m. belső telkek, kaszáló rétek, szőlők, erdők és szántóföldekben, 200-1200 $\square$ lrel számított holdakból, és az ezeken fekvő ház, és gazdasági hasznos épületekből álló: egy negyed részben tulajdon ősi, három negyed részben pedig zálogos—birtoka az illető zálogos föltételekkel folyó évi december 28. a helyszínen tartandó árverésen el fognak adatni; ennél fogva az árverésben részt venni kívánók 200 p $\square$ g $\square$ o frt bánatpénzzel ellátva megjelenni kéretnek. — Megjegyzet: vén: hogy a fizetés évnegyedenként előre, négy egyenlő részben, egy év lefolyta alatt fog történni. Költ Gyónon, nov. 18. 1842. Halász Boldizsár zárgondnok. 1-3

## Erdőeladás.

Pesthez 8 órányi távolságra, a Duna mellett fekvő solti szőlőhegyen lévő mlgos báró Révay csalá-

Megjelent, 's Geibel Károlynál Pesten, általa minden könyvárusoknál kapható: **England und Ungarn.**

Eine Parallele. Im Anhang: *Ueber die Deutschen in Ungern.* Von **Joh. v. Csaplovics.** Halle 1842. füzve 1 fr. p. p.

Geibel Károlynál Pesten (hajóutezában) 's általa minden más könyvárusoknál kapható: **Lelki énekek** Albertini után. 1842. velinen 436 lap, borítékba füzve 36 kr. pengő pénz.

**A latin nyelv és klasszikusainak tanulmánya.** Irta **Klemm E. J.** 1842. velinen, borítékba füzve 30 kr. pengő pénz.

Épen most jelent meg és kapható, **Emich Gusztáv** magyar és külföldi könyvkereskedésében Pesten, uritecza szegletén, a cs. k. postahivatal átellenében.

**De matrimoniis mixtis inter Catholicos et Protestantés** scripsit **Augustinus de Roskoványi** Canonicus Agriensis. II Tomi Svo majori, 90 iv kötve 6 fr. 40 kr. pengő pénz.

**Wagner József** műárosnál Pesten épen most jelent meg: **Bölcsődal,** az „edinburgi börtön“ daltékből Ricciól, magyar és német tárgyszöveggel. 20 kr. **Fóti dal,** Vörösmartytól, zenére téve egy énekhang és zongora-kisérettel Thern Károlytól. 15 kr. 3-3

**Haszonbérlet.** Mlgos gróf Czebrían Antal ur-

dot illető 40 holdnyi fiatal tölfa erdő eladó. — Ez iránti alkut vagy Pesten a tisztelt urasággal, vagy Solton az alólírottal, — urasági helybenhagyás fentartása mellett, megtehetni. Stephanyák Ferencz a tiszt. uraság ügyvédje. 2-2

**Pénzkelet.** Bécs, nov. 21én 1842. p. pénz

	Bécs, nov. 21én 1842.	p. pénz
5 pcent statuskötelezv. középára	108 $\frac{1}{2}$	
4 pcent " " " "	100 $\frac{3}{8}$	
3 pcent " " " "	77	
1834ki statuskölcson (500 frt)	710	
1839ki " " (250 frt)	277	
1839ki " " (50 frt)		
Bécsi - bank kötelezv. 2 $\frac{1}{2}$ pcent		
" " " "		
Bankrészvények darabja	1614	
Esterházy-sorsszám	50	

Dunaviz-allás. Budán nov. 23án. regg. 7' 1" 2" 0 fölött.

**Gabonaár, váltó garasokban.**

	Tíztablica	Kétszeres	Róza	Árpa	Zab	Kukoricza	Köles
Pesten 1842. nov. 25én (pesti mérő)	155-172	122-130	106-112	86-88	60-67	95-103	—
Szegeden " 19k. (pozs. mérő)	80-85	65-70	—	—	40	—	50
Komáromban " 19k.	105-110	92-95	—	84	61-62	87-89	—
Baján " 16k.	70-84	60-67	—	57	43-44	33-34	45
Nagyszombatban " 11k.	107-113	—	—	77-79	60-66	46-50	—
Győrött " 5k.	80-120	—	—	82-85	63-66	52-56	80-86
Pozsonyban " 18k.	120-132	—	—	86-95	70-74	53-60	97-105
Mosonyban " 17k.	118-135	88-94	—	85-95	66-72	50-55	92-106
Temesvárott " 18k.	80-83	58-60	40-44	32-36	32-36	34-36	—
Sopronyban " 14k.	130-136	—	100-102	80-87	50-56	90-96	—
Besztercebányán " 5k.	120-135	—	84-92	60-72	42-45	88-90	—
Aradon " 11k.	60-65	40-45	30-36	25-30	25-30	32-34	—

Tulajdonos: **Borsos Márton.** — Nyomtatja **Trattner-Károlyi** uritecza 453.

Megjelenik e Lap minden Hivatalos tud den hirdetések Nem-rendes bérm MAGYAR Halálozás. városi hírek. A kisdodó in egyesület köz Zala megyei iskola ügyében ügyben. — Po váltás) — Hir KÜLFÖLD. — Nagy brit Londonban Eg risi gyárműves táborozás esek tatemel Hippob kere; haramia-boaban.) B e l e ségi ügy.) Tö noni ügyben.) TÁRCSA. N szerkesztők Hivatalo Ma Ö cs. kir egyetemnél L kir. tanitóját, 's porosz-gó 's a füssi és szerzett szám kintetbe vétel toztatott legk tolmácslata n demeinek ner is tudatjuk a tó ur bölcsés nála magyar A cs. ki grófnak vele , degli Arcad ságoktul nye Folyó hó életre t. S ch alszámvevője 1782dik évtő ifjuság képe és hivatali Felsége halá tekintetéből é tatott. A boló működött, ha mint ülnök 's pedig mint tit beriség közü néhány napp az egyesület meg. A megh nességivü, iga és három gy kesergik. BÉ Mihez képeben oh pünkel; ne héz küzdelm bánatos képr mint lehetne Eszmélénk s Ifjuságot kéj Márton és esek. Doct. e velok, 4 köte 30 Korunk mesb czél, n fejlődés tág sára, hatéko Ezen sz tekintünk, és részrehajlatl veszzük tek kitett áldozat győződés: h egy léggyölő kielégítésére Azonbar ben vitatni, m szerüségéről, jelenleg ninc